

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
HUMANITĀRO ZINĀTŅU FAKULTĀTE
ĀZIJAS STUDIJAS

**KOREJA JAPĀNAS PAKĻAUTĪBĀ
IETEKME UZ KOREJAS ATTĪSTĪBU**

BAKALAURA DARBS

Autors: **Inga Bezrukovenko**

Studenta apliecības Nr.: ib10116

Darba vadītājs: Lekt. p.i. Kaishiro Kanno

RĪGA 2013

Saturs

Ievads.....	3
1. Koreja līdz 1876.gadam.....	5
1.1. Koreja pirms sākumi.....	5
1.1.1. Pirmā pussalas saskarsme ar Japānas salu iedzīvotājiem.....	10
1.2. Čosona un pirmie japāņu iebrukumi.....	11
2. Svešzemju intereses Korejā (1876-1910).....	17
2.1. Pirmie kontakti ar rietumiem un Korejas „atvēršana”.....	17
2.2. Agrās reformas (1876-1884).....	20
2.3. Zemnieku sacelšanās.....	24
2.4. Reformas un pirms koloniālais periods.....	26
3. Koloniālisms Korejā (1910-1945) un tā sekas.....	31
3.1. Pārmaiņu laiks.....	31
3.1.1. Militārais periods.....	34
3.1.2. Kultūras periods.....	36
3.1.3. Asimilācijas periods.....	38
3.2. Attīstības ceļā.....	40
Secinājumi.....	45
Literatūras saraksts.....	47
Anotācija.....	49
Annotation.....	50
論文要旨.....	51
Pielikums.....	52

Ievads

Šī bakalaura darba tēma ir „Koreja Japānas pakļautībā. Ietekme uz Korejas attīstību.” Darbs ir veltīts tam, lai izpētītu laika periodu, kad Koreja atradās Japānas pakļautībā, kā arī Japānas ietekmi uz Korejas attīstību.

Koreja ir pazīstama ar vairāk nekā divi tūkstoši gadu ilgu rakstītu vēsturi, ar atšķirīgām kultūras tradīcijām, homogenitāti un vienotību vairāku gadsimtu garumā, tomēr vēl salīdzinoši nesena tā tika sašķelta divos pilnīgi pretējos politiskos spēkos. Koloniālais periods, kas noslēdzās ar valsts sašķelšanos, korejiešu atmiņās ir palicis kā drūms un sāpīgs laiks, kuru reti, kurš vēlās pieminēt.

Gan Ziemeļkoreja, gan Dienvidkoreja ir izveidojušās par divām valstīm ar pretējiem politiskajiem uzskatiem, bet tai pašā brīdī tās vieno viena un tā pati vēlme – apvienoties. Jau kopš Korejas kara (1950-1953) abas puses nomoka viens un tas pats jautājums – vai valsts atkalapvienošanās ir iespējama, jo abas valstis vēlās apvienošanās veikt zem sava politiskā režīma un neviena negrasās piekāpties. Šis jautājums jau gadu desmitiem ir nomocījis ne tikai abas Korejas, bet arī tās kaimiņus, jo Korejas iespējamā atkalapvienošanās ietekmētu visu Austrumāzijas reģionu.

Dienvidkoreja pēdējo gadu desmitu laikā ir spējusi strauji uzlabot savu ekonomisko stāvokli un kļūt par vērā ņemamu sāncensi pasaules lielvalstīm vairākās sfērās. Tādi zīmoli kā *Samsung*, *LG*, *Hyundai* u.c. ir guvuši ievērību pasaulē un nesuši Dienvidkorejai lielāku atpazīstamību un cilvēku interesi valstī. Tomēr, lai sasniegtu šādu līmeni, Dienvidkorejai bija jānoiet garš ceļš. Patiesībā, Ziemeļkoreja, kas dalīja kopīgu vēsturi līdz pagājušā gadsimta vidum ar Dienvidkoreju, pēckara gados bija izvirzījusies priekšgalā, strauji attīstot ekonomiku, pateicoties dabas resursiem un smagajai industrijai, tomēr tas viss mainījās, kad Ziemeļkoreja ieslīga dziļos parādos un nespēja no tā atkopties. Tagad šis komunistiskās valsts iedzīvotāji piedzīvo badu un medicīniskās aprūpes trūkumu. Pie tam, abu Koreju saspīlētās attiecības jau kopš Korejas kara situāciju pasliktina.

Mūsdienās izveidojusies situācija ir rezultāts tam, ka koloniālās Korejas laikā, kad parādījās idejas par brīvību un neatkarību, radās dažādas politiskas nostājas par to, kādai jābūt nākotnes Korejai. No vienas puses bija demokrātija, no otras komunisms. Katra no šīm idejām piesaistīja zināmu skaitu zinātnieku cilvēku, tomēr neviens nespēja iedomāties to, ka nākotnē tieši šie divi politiskie režīmi un lielvaras, kas aiz tiem stāvēja, pilnīgi pārveidos korejiešu dzīvi.

Tas, kāda bija situācija kolonizācijas periodā, kādi bija pozitīvie un kādi bija negatīvie aspekti, ar kuriem anektētās Korejas iedzīvotājiem nācās sastapties, tiks apskatīti turpmāk darbā.

Āzijas studiju programmas studentiem ir svarīgi pēc iespējas labāk pārzināt Āzijas reģionu un tās kultūru, tādēļ šī darba nolūks ir sniegt ieskatu valstī, kura daudziem iespējams nav tik labi pazīstama kā ĶTR vai Japāna, bet tomēr ir svarīga Austrumāzijas reģiona pagātnes un tagadnes sastāvdaļa.

Šī darba mērķis ir izpētīt Japānas kolonizācijas perioda ietekmi uz Korejas attīstību, iekļaujot šādus darba uzdevumus:

- a) izpētīt Korejas vēstures gaitas un pirmo saskarsmi ar Japānu un tās iedzīvotājiem;
- b) apkopojot dažādus literatūras avotus, izpētīt periodu pirms kolonizācijas;
- c) izprast kolonizācijas perioda posmus un galvenos aspektus tajos;
- d) apkopot un secināt, kāda bija Japānas ietekme uz Korejas attīstību dažādās nozarēs.

Pilnīgākas informācijas iegūšanai un apkopošanai, tiks izmantoti tādu pētnieku darbi kā Šin Gi Vuka (*Sin Gi Wuk* 신기옥) *Colonial Modernity in Korea* un Brūsa Kuminga (*Bruce Cumming*) *Korea's Place in the Sun: A Modern History*, kā arī citi šo un daudzu citu pētnieku pētījumi un publikācijas. Līdz ar to darbā tiks izmantoti pārsvarā rakstiskie avoti (pētījumi, publikācijas, raksti). Darbs tiks sadalīts 3 daļās. Pirmajā daļā tiks apskatīta Korejas pussalas vēsture līdz 1876.gadam, kas kļuva par izšķirošu gada skaitli Korejas vēsturē. Otrajā darba daļā tiks izpētītas Korejas attiecības ar svešzemniekiem un tiks noskaidrots, kādas izmaiņas un reformas tā piedzīvoja pirms koloniālā režīma. Savukārt trešajā daļā tiks apskatīti un izprasti kolonizācijas perioda posmi, kā arī tiks izpētīts Japānas ieguldījums Korejas attīstībā un tā efekts vēlākajos gados.

Svarīgi ir minēt arī to, ka darbā japāņu valodas vārdi tiks atveidoti latviešu valodā pēc LU Humanitāro zinātņu fakultātes orientālistikas nodaļas Asoc. Prof. Haijimas A. noteiktās transkripcijas, iekavās ietverot vārdu Hepberna transkripcijā. Savukārt, ņemot vērā faktu, ka šobrīd nepastāv oficiāla transkripcija no korejiešu valodas uz latviešu valodu, darbā izmantotie korejiešu valodas vārdi tiks atveidoti, izmantojot transkripciju, kas tika izveidota ar lektora Kaishiro Kanno palīdzību (skatīt pielikumā), iekavās ietverot vārdu Jēlas universitātes transkripcijā.

1. Koreja līdz 1876. gadam

1.1. Korejas pirms sākumi

Lai izprastu mūsdienās esošās Korejas ziemeļu un dienvidu daļas savstarpējās attiecības, kā arī ar to tuvākajiem kaimiņiem, Ķīnu un Japānu, ir nepieciešams ieskats Korejas pussalas un tās iedzīvotāju vēsturē. Korejas pussalā ir atrodamas liecības par to, ka šī teritorija tika apdzīvota jau apmēram pirms pusmiljona gadu. Par cilvēka esamību pussalā liecina vairākās šīs teritorijas daļās atrastās mājokļu, medībās izmantoto, rīku paliekas, kas datējamas ap divdesmit gadu tūkstošiem pirms mūsu ēras.¹

Lai gan ir zināms, ka pussala tika apdzīvota jau ilgu laiku, Korejas vēsture līdz pat dažiem gadsimtiem pirms Kristus dzimšanas netika pierakstīta. Pirmie, kas to izdarīja, bija ķīnieši. Līdz ar to ir grūti izprast un izsekot līdzī Korejas tapšanai un tās iemītnieku dzīves gaitām, tradīcijām un izcelsmei pilnībā. Tikai 414.gadā m.ē. parādījās pirmie korejiešu veidotie uzraksti, tomēr par pašiem svarīgākajiem rakstītiem avotiem, kas atspoguļo Korejas vēsturi, tiek uzskatīti *Samguk sagi* (*Samkuk Saki* 삼국사기 三國史記) jeb „*Trīs karaļvalstu vēsture*”, sastādīta 1145.gadā, un *Samguk jusa* (*Samkuk yusa* 삼국유사 三國遺事) jeb „*Atmiņas par Trīs Karaļvalstīm*”, kas tika sastādīta vairāk kā gadsimtu vēlāk, 1279.gadā.² Mūsdienās Koreja ir viena no homogēnākajām tautām pasaulē, tomēr tāda tā nav bijusi kopš paša sākuma. Atrodoties blakus kontinenta spēcīgajam kaimiņam Ķīnai, austrumos dalot jūras robežu ar Japānu, un saskaroties ar dažādām tautām ziemeļos, tā, savos pirmsākumos, nekad nav bijusi viena. Pēc Ziemeļkorejas un Dienvidkorejas iedzīvotāju domām par Korejas tautas sākumu tiek uzskatīts laiks, kad karalis Tangun Vankoms (*Tankun Wangkem* 단군왕검 檀君王儉) dibināja Seno Čosonu jeb *Gočosonu* (*Kocosen* 고조선 古朝鮮;līdz 108.g.p.m.ē.)³ 2333. gadā p.m.ē. Tanguns bija valdnieks, par kura izcelsmi pastāv vairāki mīti.

„*Tajos laikos vienā alā kopā dzīvoja lācene un tīģeriene. Viņas pielūdza Hvanunu (Hwan Ung 환웅 桓雄)(karalis, kas nokāpis no debesīm), lai tas svētītu viņas ar cilvēka miesu. Karalis apžēlojās pār viņām un katrai iedeva 20 ķiploku galviņas un saišķi ar*

¹ Pratt Keith. *Everlasting Flower: A History of Korea*. London: Reaktion Books, 2007, 29.lpp

² Seth Michael J. *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 16. lpp

³ Čosona savu nosaukumu ir guvusi pateicoties savam ģeogrāfiskajam stāvoklim. Līdzīgi kā Japāna, Koreja atrodas uz austrumiem no Ķīnas, tādējādi iegūstot nosaukumu, kas tulkojumā nozīmē „*Mierīga rīta zeme*”. Korejas vēsturē ir 2 periodi, kuru atpazīšanā izmanto šo nosaukumu.

No: Seth Michael J. *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 17.lpp

vībotnēm, sakot: „Ja jūs apēdīsiet visu šo ēdienu un nenāksiet saules gaismā 100 dienas, jūs kļūsiet par cilvēkiem.”

Lācene un tīgeriene paņēma ēdienu un, atgriežoties alā, to visu apēda. Pēc 21 dienas lācene, kas uzcītīgi sekoja līdz karaļa instrukcijām, kļuva par sievieti. Tomēr tīgeriene, kura nepaklausīja norādījumiem, palika savā sākotnējā formā.

Lācene, kas bija ieguvusi sievietes veidolu, nespēja atrast sev vīru, tāpēc tā, sēdēdama zem sandalkoka, lūdzās, lai tiktu svētīta ar bērnu. Hvanuns sadzirdējis viņas lūgšanas un apprecējis viņu. Vēlāk viņai piedzima dēls, kas tika nosaukts vārdā Tanguns Vangoms, Sandalkoka karalis.”

Jau kopš pašiem pirmsākumiem karalim Tangunam ir bijusi liela loma korejiešu dzīvē. Viņš tiek uzskatīts par Korejas tautas priekštecī, kā arī valsts dibinātāju. Tomēr karalis Tanguns netiek uzskatīts tikai par pirmo valdnieku, viņa tēls gadsimtu gaitā ir iemiesojies citu cilvēku ķermenī, tādējādi vienmēr būdams klāt. Par viņa svarīgo lomu liecina, piemēram, tas, ka Dienvidkorejā tās pirmā prezidenta valdīšanas laikā tika izmantots kalendārs, kurā gadu skaitīšana sākās ar Tanguna dzimšanas gadu – 2333. gads p.m.ē.⁴

Jaundibinātās valsts precīza atrašanās vieta nav nosakāma, tomēr pastāv uzskats, ka tā ir atradusies vai nu Mandžūrijas dienvidu daļā, vai arī Korejas ziemeļrietumu daļā Tedonas upes (*Taytong-kang* 대동강 大同江) apkaimē, kur mūsdienās atrodas Ziemeļkorejas galvaspilsēta, Phenjana (*Phyengyang* 평양 平壤). Senās Čosonas civilizācija pārstāvēja bronzas laikmeta kultūru, un tā, visticamāk, nebija vienota valsts, bet gan daudzu cilšu apvienība. Viena no ievērojamākajām personībām šajā periodā bija Jan (*Yan* 燕) karaļa leitnants, vārdā Vimans (*Wiman* 위만 衛滿; 2.gs.p.m.ē.), kas 2.gs. beigās p.m.ē. pārņēma varu un iecēla sevi par Senās Čosonas valdnieku. Šajā periodā valsts strauji paplašināja savas teritorijas, līdz 108. gadā p.m.ē. Vimana Čosona (194.-180.g.p.m.ē.) beidza pastāvēt, kad ķīnieši okupēja valsts galvaspilsētu Vangomu (*Wangkem-seng* 왕검성 王險城; 194.-108.g.p.m.ē.), nodibinot 4 apgabalus: Nannana (*Nangnang-kun* 낙랑군 樂浪郡), Hjondo (*Hyendo-kun* 현도군 玄菟郡), Činbona (*Cinben-kun* 진번군 真番郡) un Imduna (*Imdun-kun* 임둔군 臨屯郡).⁵ Šo 4 apgabalu pastāvēšanas periods ilga 4 gadsimtus, pēc kura nāca Trīs Karaļvalstu jeb *Samguk šide* (*Samkuk siday* 삼국시대 三國時代; 57.g.p.m.ē.-668.g.m.ē.) periods.

⁴ Cumings Bruce. *Korea's Place in the Sun: A Modern History*. New York: W.W. Norton, 1997, 23-24.lpp

⁵ Pratt Keith. *Everlasting Flower: A History of Korea*. London: Reaktion Books, 2007, 34.lpp

Četru Ķīnas pārvaldīto apgabalu pastāvēšanas laikā Korejas pussalas ziemeļos un dienvidos, ciltīm apvienojoties, veidojās valstiņas. Kamēr dienvidos veidojās Činhana (*Cinhan* 진한 辰韓; 1.gs.p.m.ē.-4.gs.m.ē.), Mahana (*Mahan* 마한 馬韓; 1.gs.p.m.ē.-3.gs.m.ē.) un Pjonhana (*Pyenhan* 변한 弁韓; 1.-4.gs.m.ē.), ziemeļos parādījās divas spēcīgas valstis, Kogurjo (*Kokulye* 고구려 高句麗; 37.g.p.m.ē.-668.g.m.ē.) un Pujo (*Puye* 부여 夫餘; 2.gs.p.m.ē.-494.g.m.ē.), kuru starpā bieži vien izcēlās strīdi un cīņas. Pujo bija militāri vājāka valsts salīdzinot ar tās kaimiņvalsti, tādēļ tā ātri vien tika pakļauta, kā rezultātā pussalā izveidojās 3 lielās karaļvalstis – Kogurjo, kas ieņēma ziemeļu, ziemeļrietumu daļu, Pekče (*Paykcey* 백제 百濟; 18.g.p.m.ē.-660.g.m.ē.), kas izveidojās Mahanas valsts teritorijā, kā arī Silla (*Silla* 신라 新羅; 57.g.p.m.ē.-935.g.m.ē.), kas, pateicoties savai nošķirtībai, saglabāja savu individualitāti un tikpat kā neietekmējās no Ķīnas. Tieši šī lielākā nošķirtība no kontinenta ļāva gan Sillas, gan Pekčes valstīm visbiežāk nonākt saskarsmē ar Japānas salas iemītniekiem, galvenokārt, Ķjusju (*Kyūshū* 九州) salas iedzīvotājiem, kas ģeogrāfiski atradās vistuvāk pussalai.⁶

Pateicoties biežai saskarsmei ar Ķīnu, 4.gs. Kogurjo un Pekče oficiāli pieņēma konfuciānismu, sāka piekopt ķīniešu rituālus un ceremonijas, un sekot Ķīnas galma ģērbšanas etiķetei. Pamazām visās trīs karaļvalstīs ienāca arī budisms, kuram Sillā sākotnēji spēcīgi pretojās vietējās šamaņu grupas, tomēr 527.gadā tas tika pieņemts. Visas trīs valstis apzinājās, ka jaunās reliģijas pieņemšana atstās pozitīvu iespaidu uz Ķīnas līderiem, kuru idejām un estētiskai gaumei viņi sekoja un augstu novērtēja. Drīz vien visās trīs Korejas galvaspilsētās parādījās budistu klosteri, pagodas un skulptūras, līdz ar to amatnieki kopā ar skolotājiem sāka izplatīt savas zināšanas visā pussalas teritorijā.⁷

Trīs karaļvalstis pastāvēja viena otrai blakus apmēram četrus gadsimtus. Jau kopš paša sākuma bija manāms Kogurjo militārs pārsvars. Tās teritorijas sniedzās ārpus mūsdienu Ziemeļkorejas robežām, sasniedzot Ķīnas Sui (*Sui* 隋; 581.-618.) dinastijas robežas. Tomēr neskatoties uz militāro pārspēku, tā nespēja pasargāt sevi no uzbrukumiem, kas nāca gan no rietumiem, gan no dienvidiem. 551.gadā Silla ar Pekčes atbalstu un palīdzību veica uzbrukumu Kogurjo valstij. Pēc tam, kad Sillai izdevās sasniegt Han upes (*Han-kang* 한강 漢江) robežu, tā vērsa savus spēkus pret Pekči. Vēlāk, apvienojot spēkus ar Sui dinastiju, veica atkārtoto uzbrukumu Kogurjo. Sīvo cīņu rezultātā, kas norisinājās starp Sui dinastiju un Kogurjo, abas puses tika novājinātas. Sui dinastija tika sakauta 618. gadā, kas noslēdza šīs

⁶ Cumings Bruce. *Korea's Place in the Sun: A Modern History*. New York: W.W. Norton, 1997, 27.lpp

⁷ Pratt Keith. *Everlasting Flower: A History of Korea*. London: Reaktion Books, 2007, 39. lpp

dinastijas pastāvēšanas periodu. Tās vietā nāca Tan dinastija (*Táng cháo* 唐朝; 618.-907.), kas turpināja veikt uzbrukumus Kogurjo valstij. Pamazām Kogurjo tika novājināta, līdz tā vairs nespēja pretoties ārējiem un iekšējiem spēkiem. Līdz ar to, 668.gadā lielākā Korejas pussalas daļa tika apvienota un nonāca Sillas pakļautībā.⁸ Šo gadu daudzi vēsturnieki uzskata kā ļoti nozīmīgu pagrieziena punktu Korejas vēsturē, kas aizsāka vairākus gadsimtus ilgo vienotās Korejas pastāvēšanas periodu.

Līdz 8.gs. beigām Silla piedzīvoja izaugsmi, tās civilizācija kļuva par vienu no attīstītākajām pasaulē. Kjondžu (*Kyengcu* 경주 慶州), valsts galvaspilsēta, kas tika saukta arī par „Zelta pilsētu”⁹, nodrošināja mājas vairāk nekā miljons iedzīvotājiem. Saskaņā ar Tan dinastijas vēsturnieku pierakstiem, elites ierēdņiem piederēja vairāki tūkstoši vergu, kā arī liels daudzums zirgu un liellopu. Ierēdņu sievas dzīvoja lielā greznībā, akadēmiķi studēja konfuciānisma un budisma klasiskos tekstus, meklējot veidus kā uzlabot valsts pārvaldi, kā arī attīstot astronomijas pētniecības metodes.¹⁰

Lai gan Silla apvienoja lielāko Korejas pussalas daļu, tai neizdevās pakļaut sakautās Kogurjo iedzīvotājus, kuri, apvienojoties ar Mandžūrijas cilšu ļaudīm, izveidoja atsevišķu valsti, Parhe (*Palhay* 발해 渤海; 698.-926.). Parhe, izveidojoties Mandžūrijas dienvidos un Korejas ziemeļu daļā, izdevās paplašināt savas teritorijas un jau 7.gs. beigās dominēja pār visu Mandžūriju, tādējādi kļūstot par cienīgu pretinieku Sillai. Parhe attiecības ar tās kaimiņiem bija saspīlētas, tomēr, neskatoties uz to, tā spēcīgi ietekmējās no Tan dinastijas, sākot ar kultūras sfēru un beidzot ar pārvaldes struktūras veidošanu, kas līdzinājās vairāk ķīniešu nekā Sillas pārvaldes struktūrai. Parhe kļuva par bīstamu kaimiņu, tāpēc Silla kārtējo reizi, apvienojoties ar Tan dinastijas karaspēkiem, centās atbrīvoties no ienaidnieka pussalas ziemeļos. Tomēr Parhe kļuva aizvien spēcīgāka, iekarojot Kogurjo teritorijas, kā rezultātā, Sillas un Tan dinastijas apvienotie karaspēki nespēja pārspēt Parhes militāro aizsardzību.¹¹ 9.gs. Sillas vara sāka izsīkt, kad valstī bija vērojama centrālās varas sašķeltība un nemieri, kas sapurināja valsti. Parhe tai pat laikā sajuta spiedienu no mongoļu nomadu karotāju puses, kā arī bija vērojama sašķelšanās starp kritušās Kogurjo ļaudīm un Mandžūrijas iedzīvotājiem.

⁸ **Cumings Bruce.** *Korea's Place in the Sun: A Modern History.* New York: W.W. Norton, 1997, 32-33.lpp

⁹ „Zelta pilsēta” jeb Kumsona (Kumseng 금성 金城) ir Kjondžu iedzīvotāju iedotais nosaukums pilsētai, kurā vara piederēja Kim 金 („zelts”) klanam.

No: **Pratt Keith.** *Everlasting Flower: A History of Korea.* London: Reaktion Books, 2007, 68.lpp

¹⁰ **Cumings Bruce.** *Korea's Place in the Sun: A Modern History.* New York: W.W. Norton, 1997, 36.lpp

¹¹ **Seth Michael J.** *A History of Korea: From Antiquity to the Present.* Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 67.lpp

Galū galā pussala uz ģsu brīdi tika sadalīta 3 valstīs¹² līdz brīdim, kad kāds komandieris, vārdā Van Kons (*Wangken* 왕건 王建; 877.-943.) (arī – Korjo Tedžons (*Kolye Tayco* 고려태조 高麗太祖) 918.gadā izveidoja jaunu valsti, Korjo (*Kolye* 고려 高麗; 918.-1392.).¹³¹⁴

Van Kons aizsāka Van dinastiju, kas pārvaldīja visu pussalas teritoriju apmēram piecus gadsimtus. Šajā laika periodā Korejas iedzīvotāji apvienojās vienotā, no pārējās pasaules atšķirīgā kultūrā un izveidojās sabiedrība, kas pārspēja Sillas attīstīto sabiedrību. Tomēr Korjo valsts pārvaldi nevarēja nosaukt par spēcīgu centralizētu varu, jo tāda tā nebūt nebija; būtībā valsti pārvaldīja militāro līderu savienība. Van Kons izveidoja valsts galvaspilsētu Kesonas pilsētā (*Kayseng* 개성 開城)¹⁵, tomēr drīz pēc tam pasludināja Phenjanu par valsts otro galvaspilsētu, nosaucot to par Sogjonu (*Sekyeng* 서경 西京) („Rietumu galvaspilsēta”).

Korjo piedzīvoja vairākas nozīmīgas pārmaiņas gan sabiedrībā, gan arī valsts struktūrā.¹⁶ Tika ieviesta Tan dinastijas Trīs Kanceleju sistēma, kas bija valsts augstākais administratīvais varas orgāns un sastāvdaļa no sarežģītas administratīvās sistēmas, kas kopumā līdzinājās vairāk Tan dinastijas administrācijas modelim nekā Sillas, tomēr realitātē tas funkcionēja pavisam savādāk. 958.gadā Korjo tika iepazīstināta ar *kvago* (*kwage* 과거 科擧) jeb civildienesta eksāmeniem. Lai gan jau Sillas laikā pastāvēja civildienesta eksāmeni, tie savu popularitāti guva tieši Korjo laikā, un līdz pat 1894.gadam tā bija institūcija, kas bija atbildīga par ierēdņu komplektēšanu un iecelšanu amatos. Tomēr, lai gan eksāmenu rezultāti bija svarīgi, patiesībā šī sistēma ne vienmēr bija noteicošais faktors ierēdņu iecelšanā. Joprojām lielu lomu spēlēja ģimenes saiknes, kas palīdzēja iegūt vēlamo amatu.¹⁷

¹² Pēc Sillas norieta pussala uz ģsu brīdi 3 karotāji, starp kuriem bija arī Van Kons, sadalīja pussalu 3 daļās. Mūsdienās šis periods tiek saukts par Vēlīnām Trīs Karaļvalstīm jeb *Husamguk šide* (*Husamkuk siday* 후삼국시대 後三國時代; 890.-936.).

No: **Seth Michael J.** *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 70-71.lpp

¹³ Van Kons sevi uzskatīja par likumīgu Kogurjo pēcteci, tāpēc nolēma jaunizveidotai valstij piešķirt nosaukumu, Korjo, kas ir saīsinājums no Kogurjo.

No: **Cumings Bruce.** *Korea's Place in the Sun: A Modern History*. New York: W.W. Norton, 1997, 39.lpp

¹⁴ **Cumings Bruce.** *Korea's Place in the Sun: A Modern History*. New York: W.W. Norton, 1997, 39.lpp

¹⁵ 2002.gadā Kesonas pilsētā, kas atrodas apmēram 10 km attālumā no demilitarizētās zonas, pateicoties Ziemeļkorejas un Dienvidkorejas apvienotajam projektam, tika izveidots Kesonas industriālais reģions.

No: **Pratt Keith.** *Everlasting Flower: A History of Korea*. London: Reaktion Books, 2007, 86.lpp

¹⁶ **Seth Michael J.** *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 77-78.lpp

¹⁷ Turpat.81-83.lpp

1.1.1. Pirmā pussalas saskarsme ar Japānas salu iedzīvotājiem

Korejas pussalas iedzīvotājiem jau kopš pašiem pirmsākumiem ir bijis kontakts ar kontinentu, lielākā vai mazākā mērā ietekmējoties no kontinenta iedzīvotājiem un kultūras, tomēr tikai 57. gadā Koreja nonāca kontaktā ar mūsdienu Japānas salās dzīvojošajiem Va (*Wa* 倭)¹⁸ cilvēkiem, kad sūtņi no Va valsts ieradās Nannanā. Līdzīgi diplomātiskie braucieni notika arī vēlākajos gados - 107. gadā, kā arī laikā no 238.-248. gadam.¹⁹

Trīs Karaļvalstu laikā Korejas pussalā bija izveidojusies vēl viena valsts, Kaja (*Kaya* 加耶; 47.-562.), kas atradās dienvidos starp Sillas un Pekčes valstīm. Kaja, savas pastāvēšanas laikā, nodibināja ciešus sakarus ar Va valsti, ar kuru tā, iespējams, bija izveidojusi tirdzniecības kontaktus, kuru pamatā notika tirdzniecība ar dzelzi, kas bija atrodams lielā daudzumā Kajas teritorijā. Lai gan Kajai neizdevās apvienoties un izveidot lielu karaļvalsti, tā izcēlās ar savu īpatnējo kultūru, kas atstāja ietekmi uz tās kaimiņiem, Sillu un Va valsti. Šo ietekmi ir iespējams redzēt, piemēram, keramikā, kas kļuva par pamatu Sillas keramikas un japāņu *sue* izstrādājumi (*sueki* 須恵器).^{20 21} Specializēto arodu pratēji bija laipni gaidīti Japānas salās, pateicoties kam Japāna tika iepazīstināta ar vēl viņiem nezināmām tehnikām, kas nāca no Ķīnas un Korejas. Bieži vien Japānā ieradās ne tikai dažādo arodu pratēji, bet arī aristokrāti, kuri meklēja jaunu patvēru. Par to, ka šie aristokrāti jaunajā zemē nebija negaidīti, liecina tas, ka, piemēram, apmēram 30 % no Jamato (*Yamato* 大和) ģimeņu bija svešzemju, pārsvarā korejiešu, izcelsmes.²²

Mūsdienās pastāv dalīti viedokļi saistībā ar Kajas un Va valsts attiecībām. Piemēram, *Nihon Šoki* (*Nihon Shoki* 日本書紀; 720.),²³ kurā ir aprakstīta Japānas vēsture, tiek teikts, ka 4. gs. imperatore Džingu (*Jingū tennō* 神功天皇; 169.-269.) iekaroja pussalas dienvidu daļu un izveidoja Mimanas (*Mimana* 任那) teritoriju, ko pārvaldīja japāņu ierēdņi, tomēr vēlāk šī teritorija tika atdota Pekčes valstij, kas bija Jamato sabiedrotais, un Trīs Karaļvalstu

¹⁸ Ķīniešu avotos ar *Va* tiek apzīmēti cilvēki, kas apdzīvoja kalnainās salas, kuras visdrīzāk ir attiecināmas uz mūsdienu Japānas salu arhipelāgu.

¹⁹ **Seth Michael J.** *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 23.lpp

²⁰ *Sue* keramikas izstrādājumi, kas Japānā bija sastopami Kofun (*Kofun* 古墳; 250.-538.), Naras (*Nara* 奈良; 710.-794.) un Heian (*Heian* 平安; 794.-1185.) periodā.

²¹ **Seth Michael J.** *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 30.lpp

²² **Morton W. Scott, Olenik J. Kenneth.** *Japan: Its History and Culture*. USA: McGraw-Hill, 4 edition, 2004, 14-15.lpp

²³ *Nihon Šoki* jeb Japānas hronikas ir viens no senākiem Japānas klasiskajiem vēstures avotiem, kas tika pabeigti 720. gadā.

savstarpējo cīņu rezultātā, šī teritorija nonāca Sillas pakļautībā. Tādējādi daži uzskata, ka Va cilvēki dzīvoja abās Korejas jūras šauruma pusēs. Lai gan šāds viedoklis bija diezgan populārs 19.gs. beigās un 20.gs. sākumā, mūsdienās daudzi vēsturnieki šaubās par Mimas eksistenci. Tomēr, lai kāda arī nebūtu patiesība par Kajas vai Mimas teritoriju piederību, ir skaidrs, ka šajā laikā notika abpusēja saskarsme starp Korejas pussalas dienvidiem un mūsdienās japāņu apdzīvotām salām.²⁴

1.2. Čosona un pirmie japāņu iebrukumi

Vairākus gadsimtus Korejas pussalas valdnieki nāca pārsvarā no Kima (*Kim* 金) un Paka (*Pak* 朴) ģimenēm, tomēr līdz ar jaunas valsts, Čosonas (*Cosen* 조선 朝鮮; 1392.-1897.), nodibināšanu pie varas nāca Ī (*Yi* 李) dzimtas pārstāvji. 1392.gadā kāds ģenerālis, vārdā Ī Son Gje (*Yi Seng Kyey* 이성계 李成桂; 1335.-1408.), kas pēc savas nāves kļuva pazīstams kā karalis Tedžo (*Thayco* 태조 太祖), nodibināja jauno valsti, kuru pārvaldīja Čosonas dinastija, kas atradās pie varas līdz pat 1910.gadam. Jaunā galvaspilsēta tika nodibināta Hanjanas (*Hanyang* 한양 漢陽)(mūsdienu Seula) pilsētā. No vienas puses to pasargāja kalni, no otras - Han upe. Tās ģeogrāfiskais stāvoklis tika uzskatīts par ideālu, lai padarītu galvaspilsētu par plaukstošu valsts centru. Lai gan Hanjana par galvaspilsētu kļuva jau 1394.gadā, tās celtniecība pilnā sparā sākās tikai trešā Čosonas karaļa laikā, karaļa Tedžona (*Thayjong* 태종 太宗; 1367.-1422.), kas bija diženā karaļa Sedžona (*Seycong Daywang* 세종대왕 世宗大王; 1397.-1450.) tēvs. 1404.gadā, kā arī vēlāk 1412.gadā, apmēram 100,000 strādnieki, kam bija uzliktas klaušas, strādāja pie piļu, valdības ēku, pilsētas sienu un vārtu celtniecības galvaspilsētā, kas tika celta pēc ķīniešu parauga. Drīz vien pilsēta kļuva par valdības, izglītības, mākslas un tirdzniecības centru – par varenāko pilsētu Čosonā.²⁵

Ī Son Gje valdīšanas periods sākās ar cīņu par varu karaliskajā ģimenē. Karalim bija 2 sievas, 8 dēli un 5 meitas. Viens no dēliem, Ī Pan Vons (*Yi Pang Won* 이방원 李芳遠), kas bija pirmās sievas dēls, sevi pierādīja kā spēcīgu vadoni, veicot dažādas reformas, kas pārveidoja Korejas sabiedrību. Kad 1392.gadā nomira karaļa pirmā sieva, pret kuru viņam nebija tik lielas simpātijas kā pret otro sievu, kā savu pēcteci viņš izvēlējās otrās sievas dēlu,

²⁴ Seth Michael J. *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 31.lpp

²⁵ Turpat. 127-128.lpp

Pan Vonu. Tomēr drīz vien mūžībā aizgāja arī otrā sieva, kas izraisīja vēl lielāku cīņu par varu valstī. Sīvi strīdi un cīņas Ī ģimenē noveda pie Pan Vona kārotā rezultāta, kad viņa tēvs atdeva savu troņa vietu un 1400.g. Pan Vons oficiāli kļuva par Čosonas trešo karali.²⁶

Līdz ar dinastijas nomaiņu radās jautājums, vai valsts piedzīvos radikālas pārmaiņas vai arī turpinās pastāvēt līdzšinējā gaitā; vai dinastijas nomaiņa nav nekas vairāk kā jaunu aristokrātisko ģimeņu nākšana pie varas. Atbilde meklējama abu šo variantu vidusceļā. Tā nebija tikai dinastijas nomaiņa, bet tas arī nenesa revolucionāras pārmaiņas. Lai gan līdz ar jauno dinastiju pie varas nonāca vairāki jaunas personības un klani, tomēr, iespējams, pat lielākā daļa no Korjo perioda valdošām aristokrātiskām ģimenēm palika pie varas grožiem. Tādējādi, Ī Son Gje uzsvēra nevis radikālas pārmaiņas valstī, bet gan nepārtrauktību. Ierēdņi no jaunajiem klaniem, kas tika pie varas Čosonas dinastijas laikā, pārsvarā bija tie, kas atbalstīja neokonfuciānismu, kā rezultātā Čosonas valsts guva vēl stingrāku ideoloģisku ievirzi. Pussalas iedzīvotāji bija jau iepriekš pazīstami ar neokonfuciānismu, tāpēc tas nebija pilnīgi jauns domāšanas veids, kas radikāli mainītu sabiedrību un valsts pārvaldi. Lielākoties neokonfuciānisms bija konfuciānisma sabiedrības un pārvaldes vērtību un ideju pārveide, ar ko iedzīvotāji iepazinās jau Korjo pastāvēšanas laikā. Vislielākā pārmaiņa, ko nesa šī jaunā domāšanas veida aktīva izplatīšana, bija nostāja pret budismu. Tomēr nevarētu teikt, ka budisms tika pilnībā noliegts. Budisma piekritēji bija atrodami pat ierēdņu vidū. Vislielākais pret budisma nostājas virzītājs bija ierēdnis Čon Todžons (*Ceng To Ce* 정도전鄭道傳; 1337.-1398.), kas bija neokonfuciānisma skolotāja, vārdā Ī Seks (*Yi Sayk* 이색 李穡; 1328.-1396.), māceklis. Vēlāk ar skolotāja palīdzību viņš tika iecelts par Nacionālā Konfuciānisma Akadēmijas fakultātes ierēdni. Iepriekšējos gadsimtos budismam bija svarīga loma valsts pārvaldes sistēmā, un kaut arī jaunās dinastijas pašā sākumā bija tikai mazākums, kas vērsās pret budismu, un to skaitā pat nebija pats karalis, pamazām šī pret budisma nostāja pieauga līdz tas zaudēja savu ietekmi pavisam. Vislielāko kritiku, kas bija vērsta pret budismu, izteica Korjo valdīšanas beigu perioda neokonfuciānisma atbalstītāji, kā, piemēram, Ī Seks. Viņi uzskatīja, ka budisms neciena sociālas saistības, kas satur kopā sabiedrību. Viņuprāt, pieturēšanās pie celibāta apdraudēja ģimenes, kā arī budistu tempļi aizņēma pārāk daudz zemes un to uzturēšanai bija nepieciešamas pārāk lielas izmaksas.²⁷

Čosonas dinastija bija laiks, kad tika veiktas dažādas reformas. Viena no svarīgākajām bija zemes reforma, kas Čon Todžona pārmaiņu programmā spēlēja lielāko lomu. Korjo

²⁶ Cumings Bruce. *Korea's Place in the Sun: A Modern History*. New York: W.W. Norton, 1997, 46.lpp

²⁷ Seth Michael J. *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 129-130.lpp

periodā lielākā daļa zemes gabalu piederēja lielajiem muižu īpašniekiem, tādējādi liela daļa zemnieku bija jāstrādā kā zemes gabalu nomniekiem. Līdz ar to reformas rezultātā lielākā daļa zemes gabalu, kas piederēja muižu īpašniekiem, tika sadalīta starp zemniekiem, uzliekot tiem nelielus nodokļus. Vecie tautas un privātie zemes reģistri tika iznīcināti, tā vietā izveidojot jaunus reģistrus, kas nodrošinātos pret nodokļu nemaksātājiem. Valsts īpašumā nonāca arī budisma tempļi, kas vēlāk nonāca karaļa atbalstītāju īpašumā un pievienoti nodokļu bāzei.²⁸

Konfuciānisma ideju iespaidā tika ietekmēta arī sievietes loma sabiedrībā. Ja Korjo sabiedrībā sievietes loma bija izvirzījies uz augšu, tad Čosonas dinastijas laika sabiedrībā sievietes loma tika pazemināta līdz ikdienas darbu veikšanai, bērnu audzināšanai, mājas uzturēšanai. Tomēr, lai saprastu sievietes lomu tā laika sabiedrībā, ir jāņem vērā ne tikai konfuciānisma ietekmi uz sabiedrību, bet arī budisma, kas bija valsts reliģija Korjo periodā. Gan konfuciānisms, gan budisms ir nācis no Ķīnas, tomēr to praktizēšana Korejas pussalā atšķīrās no to praktizēšanas kontinentā. Pēc kāzām vīrs ar lielu prieku dzīvoja sievas mājā, jo sieviete dalīja savas mantojuma tiesības ar savu vīru. Sievietes vīriešu acīs bija vērtīgas, tāpēc bieži vien vīrietis neaprobežojās ar vienu sievieti. Tomēr precētas sievas nebija atkarīgas no sava vīra, bieži vien dzīvojot atsevišķi, būdamas ekonomiski nodrošinātas, tām varēja būt pat vairāki vīri vienlaikus. Nebija arī nekādu ierobežojumu attiecībā uz atraitņu atkārtoto stāšanos laulībā. Čosonas sabiedrībā, nosūtot meitu uz citu māju, kas nozīmēja, to apprecināt, tika veikta stratēģiska izvēle, kas nāktu par labu viņu ģimenei. Sieviete tika cienīta vairāk, kad viņa ir dāvājusi dzīvību dēlam, tādā gadījumā jaunā ģimene viņu pilnībā pieņem un dāvā cienījamu vārdu. Ģimeņu apvienošanās ietvēra materiālos labumus, kā arī sociālo stāvokli. Tam visam bija liela nozīme Čosonas sabiedrībā.²⁹

Čosonas dinastijas ievērojamākais valdnieks bija Ī Son Gje mazdēls diženais Sedžons. Jau kopš bērnības viņš bija talantīgs skolnieks, un jau 22 gadu vecumā viņš ieguva troņa vietu, kurā valdīja no 1418.-1450.gadam. Savā valdīšanas laikā viņš tika atdzīts par lielisku valdnieku. Viņam bija raksturīgi personīgi piedalīties darbu veikšanā, sagādājot strādniekiem vīnu un ēdienu.

Viņa, iespējams, lielākais sasniegums bija korejiešu valodas alfabēta, *hangila* (*hankul* 한글), sistematizēšana viņa valdīšanas laikā. Korejiešu valodas skaņas atšķiras no ķīniešu valodas skaņām, un tās ir grūti pierakstīt, izmantojot ķīniešu valodas rakstību. Tā dēļ

²⁸ **Seth Michael J.** *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 128-129.lpp

²⁹ **Cumings Bruce.** *Korea's Place in the Sun: A Modern History*. New York: W.W. Norton, 1997, 47-50.lpp

tika izveidots viegli saprotams alfabēts. Sākotnēji par šādām inovācijām nepriecājās *janban* (*yangpan* 양반 兩班)³⁰ ierēdņi, kuri jauno rakstības veidu nosauca par barbaru rakstību. Tomēr neskatoties uz kritiku, kas nāca no atsevišķu ierēdņu puses, jaunais alfabēts kļuva populārs zemnieku, karavīru un sieviešu vidū, kas izmantoja *hangila* rakstību saziņai, rakstot vēstules un dienasgrāmatas. Pamazām jaunā rakstība izplatījās, un jau gadsimta beigās daudzi ķīniešu klasiskie darbi tika pārrakstīti, izmantojot *hangilu*. Kaut arī alfabēts guva lielāku popularitāti 15.gs. beigās, tikai 20.gs. to sāka izmantot ikdienā.³¹

Viens no Čosonas dinastijas mērķiem, lai pasargātu savu valsti no iebrucējiem, bija izveidot spēcīgu militāru aizsardzību. Karalis Tedžo nodibināja Trīs Armijas štābus (*uihungsamkunbu* 의흥삼군부 義興三軍府), kas nodrošināja kontroli pār karaspēku. Sākotnēji karaliskās ģimenes locekļiem varēja piederēt privātās armijas, tomēr, kad pie varas nāca karalis Taedžons, kas pieļāva tikai centrālo valsts militāro spēku esamību, tas tika aizliegts. Vēlākajos gados, kad aizvien populārāks kļuva neokonfuciānisms, rūpes un interese par armiju un jūras floti samazinājās. Arī *janban* ierēdņi centās izvairīties no jautājuma, kas skāra militāro aizsardzību, nolīgšot karavīrus no zemnieku kārtas.³²

Viens no svarīgākajiem ārpolitikas uzdevumiem bija nodibināt un uzturēt labas attiecības ar Ķīnu, kā arī nodrošināt aizsardzību ziemeļu robežās, lai pasargātu valsti no iebrucējiem no Mandžūrijas puses. Tomēr attiecību dibināšana ar lielo kaimiņu nebija tik vienkārša, attiecības abu valstu starpā bija saspīlētas, lielākoties tāpēc, ka ķīnieši uz Čosonu raudzījās ar aizdomu pilnu skatienu, dažreiz pat dažādu iemeslu pēc noraidot diplomātiskos braucienus uz Ķīnu. Svarīgākie iemesli, kāpēc Čosonas dinastijas ierēdņi vēlējās uzturēt labas attiecības ar Min dinastiju (*Míng cháo* 明朝; 1368.-1644.), bija tāpēc, ka Ķīnu viņi redzēja kā konfuciānisma, gudrības un civilizācijas mājas.³³

Ja neskaita draudus, kas nāca no Mandžūrijas teritorijas, jau pāris gadsimtus Čosona saskārās ar pirātu problēmu, kas pastiprinājās 13.gs. Pirātu reidi dažreiz pat sastāvēja no 300 kuģiem, ar kuriem viņi ienāca pussalas jūras teritorijā. Korjo centās uzlabot situāciju noturot sarunas ar *šogunu* (*shōgun* 將軍) Kioto, tomēr toreizējā Japānas valsts pārvalde nebija

³⁰ Augstākais sabiedrības līmenis, aristokrātija, kas sastāvēja no ģimenēm ar lieliem zemes īpašumiem. Vēlāk kļuva pazīstama ar aktīvu iesaisti valsts pārvaldes lietās.

No: **Seth Michael J.** *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 115.lpp

³¹ **Cummings Bruce.** *Korea's Place in the Sun: A Modern History*. New York: W.W. Norton, 1997, 64-66.lpp

³² **Seth Michael J.** *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 142.lpp

³³ Turpat.143.lpp

pietiekami spēcīga, lai kontrolētu rietumu reģionus, kur vietējiem feodāļiem šie reidi bija ļoti ienesīgi.

Neskaitot Korejas attiecības ar Ķīnu, Japānu un ziemeļu cilšu ļaudīm, tā uzturēja un nodibināja jaunus kontaktus arī ar citām Āzijas zemēm. Bieža tirdzniecība norisinājās ar Okinavu, kas līdz 1609.gadam bija neatkarīga valsts. Kā arī 1393.gadā Koreja devās diplomātiskā misijā uz Taizemi, un 6 gadus vēlāk vēstnieki no Taizemes ieradās Korejas pussalā.³⁴

Kā pirmais nopietnais Japānas iebrukums pussalā notika 1592.gadā, kad Tojotomi Hidejoši (*Toyotomi Hideyosi* 豊臣秀吉; 1536-1598) veica iebrukumu ar vairāk kā 158,000 karavīriem.³⁵ Galvenais mērķis bija izveidot bāzi Korejas pussalā tālākiem iebrukumiem Ķīnas teritorijā. Gadu pirms iebrukuma korejiešu ierēdņi saņēma baumas par iespējamo iebrukumu pussalā, tomēr veica tikai nelielus aizsardzības paņēmienus, jo šī ziņojuma ticamība esot bijusi apšaubāma.³⁶ Lai arī Koreja nebija gatava pilnībā gaidāmajam uzbrukumam un nebija arī absolūtas drošības, ka tāds būs, tai izdevās pasargāt sevi no pirmā iebrukuma, pateicoties kādam admirālim, vārdā Ī Sun Šins (*Yi Sun Sin* 이순신 李舜臣; 1545.-1598.), kurš ieradās cīņās ar pasaulē pirmo ar tēraudu bruņoto kara kuģi „*Bruņurupuča kuģis*”.³⁷ Admirālis Ī ar Min dinastijas palīdzību lika japāņu kuģiem atkāpties līdz nelielam zemes valnim netālu no Pusanas. Pēc vairākām pārdomām Hidejoši 1597.gadā veica otru iebrukumu, taču šoreiz korejiešu un Min dinastijas militārie spēki bija gatavībā un sakāva iebrucējus. Lai arī Koreja guva uzvaru, tā guva ievērojamus zaudējumus.³⁸

Čosonas dinastijas, kas piedzīvoja savu plaukumu 15.gs., pēc cīņām ar iebrucējiem vairs neatguva savu plaukstošās valsts pozīciju. Pavisam neilgi pēc japāņu iebrukumiem pussalā, dinastija saskārās ar jauniem draudiem, kas nāca no ziemeļiem, tomēr šoreiz cieta tikai pussalas ziemeļu teritorijas daļa. 1627.gada un 1637.gada mandžūru iebrukumu galvenais mērķis bija nodibināt nodevu maksātāja attiecības starp Koreju un mandžūriem vai Cjinu dinastiju (*Qīng Cháo* 清朝; 1644.-1912.).³⁹ Mandžūri, kas veica uzbrukumu Korejai bija no Čurčen (čurčen v. – *jušen*; korejiešu v. – *Yecin* 여진 女眞) cilts, kuru vadīja viņu

³⁴ **Seth Michael J.** *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 145-146.lpp

³⁵ **Cumings Bruce.** *Korea's Place in the Sun: A Modern History*. New York: W.W. Norton, 1997, 76.lpp

³⁶ **Seth Michael J.** *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011,146.lpp

³⁷ Pirmo šāda veida kuģi uzbūvēja kāds inženieris, Na Te Jons (*Na Tay Yong* 나대용 羅大用; 1556.-1612.), pēc admirāļa Ī moduļa.

No: **Cumings Bruce.** *Korea's Place in the Sun: A Modern History*. New York: W.W. Norton, 1997, 76.lpp

³⁸ **Cumings Bruce.** *Korea's Place in the Sun: A Modern History*. New York: W.W. Norton, 1997, 77.lpp

³⁹ Turpat. 78.lpp

līderis, kas vēlāk dibināja Cjin dinastiju. Šis uzbrukums Korejai izrādījās veiksmīgs, jo tā rezultātā tika panākts sākotnējais mērķis, kā rezultātā nākamās vairāk kā 3 gadsimtus Koreja kalpoja kā nodokļu maksātāja Cjinu dinastijai. Sākotnēji korejiešu veiktie mēģinājumi atbrīvoties no nodokļu sloga bija neveiksmīgi, lai arī tajos bija iesaistīta Min dinastija, kas cīnījās ar Cjin dinastiju. Tādējādi korejiešiem nācās pieņemt mandžūru varas ietekmi pussalas teritorijā.⁴⁰

⁴⁰ **Seth Michael J.** *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 149-150.lpp

2. Svešzemju intereses Korejā (1876-1910)

2.1. Pirmie kontakti ar rietumiem un Korejas „atvēršana”

Korejas pussala savas pastāvēšanas laikā bija nonākusi Ķīnas ietekmē, kas bija bezgalīgi plaša teritorija ar pasaulē bagātāko, senāko un vissarežģītāko sabiedrību. Korejas austrumos atradās Japāna, ar kuru tai attiecības gadsimtu gaitā ir bijušas dažādos līmeņos. Ziemeļrietumos atradās cilšu grupas, ar kurām Koreja ir cīnījusies jau vairākus gadsimtus. Tā labi pārzināja savus tuvākos kaimiņus, bija arī pazīstama ar tālākiem Āzijas kontinenta iedzīvotājiem, tomēr šīs pussalas iedzīvotājiem bija minimālas zināšanas, kā arī interese par pārējo pasauli un tās iedzīvotājiem, tai skaitā, eiropiešiem. Tomēr tāpat kā citi, vēl eiropiešu neatklāti pasaules nostūri, arī Koreja, atrodoties blakus kaimiņiem, kas jau tika „atklāti”, nespēja izbēgt no šī likteņa.

Eiropa, kuru varētu salīdzināt ar sauli, kas laiž savus starus uz visām pusēm, sāka iepazīt vēl tai neatklātās zemes, ieskaitot arī Tālos Austrumus. Galvenais eiropiešu ierašanās iemesls jaunajās zemēs, tai skaitā Austrumāziju, bija tirdzniecības uzsākšana, tomēr līdz ar tirgotājiem, ieradās arī misionāri, kas vēlējās sludināt jauno, austrumos vēl neiepazīto reliģiju. Par pirmo eiropieti, kas ieradās Korejas pussalā var uzskatīt kādu jezuītu Gregorio de Sespedes (*Gregorio de Cespedes; 16.-17.gs.*). Korejā viņš ieradās 1597.gadā Japānas karaspēka pavadībā. Pēc Hidejoši iebrukumiem, daļa korejiešu tika atsūtīti atpakaļ mājās un pievērsti kristietībai. Tā bija pirmā reize, kad pussalas iedzīvotāji saskārās ar jauno un svešo ticību.⁴¹ Šī jaunā, nezināmā ticība bija katoļticība, kas Korejas pussalā ienāca šajā periodā, un cieta no vajāšanas, kamēr apmēram gadsimtu vēlāk ar karaļa svētību valstī ienāca protestantisms un sāka zelt. Kaut arī šie abi novirzieni nāk no vienas un tās pašas reliģijas, kristietības, to ceļi šajā no rietumiem tālajā zemē ir bijuši pilnīgi pretēji. Kā rezultātā, mūsdienā Korejā protestantisms ir kļuvis par plaši izplatītu kristietības novirzienu, lai gan arī katoļticības piekritēju skaits nav mazs, neskatoties uz to, ka tam nācies iet grūto ceļu.⁴²

Pirmie tiešie kontakti ar rietumiem tika nodibināti 17. un 18.gs. Kad 16.gs. beigās jezuīti Mateo Riči (*Matteo Ricci; 1552-1610*) pavadībā ieradās Ķīnā, viņi burtiski apbūra apkārtējos ar savām zināšanām matemātikā, astronomijā un citās nozarēs. Ir zināms, ka Ķīnas imperators pat ir lūdzis jezuītu palīdzību precīza kalendāra sastādīšanā. Tā kā korejieši bieži vien devās diplomātiskās misijās uz Ķīnu, arī viņiem izdevās iepazīties ar svešiniekiem un

⁴¹ **Seth Michael J.** *A History of Korea: From Antiquity to the Present.* Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 226.lpp

⁴² **Peterson Mark, Margulies Phillip.** *A Brief History of Korea.* New York: Facts on File, 2009,130.lpp

viņu atvestajām zināšanām. Čon Tu Vons (*Ceng Tu Wen* 정두원 鄭斗源; dz.1581.g.) bija viens no ierēdņiem un izglītotajiem, kas, atrodoties Ķīnā, ieguva un atveda mājās zināšanas par rietumu zinātņi un reliģiju. 1631.gadā viņš pirmo reizi iepazīstināja Koreju ar rietumos izgudrotu teleskopu, pulksteni, šaujamieroci, pasaules karti, kā arī ar dažādām misionāru sastādītām grāmatām ķīniešu valodā par astronomiju un pasaules ģeogrāfiju. Tomēr no visiem jaunievedumiem korejieši visvairāk vairījās no jaunās reliģijas – kristietības, kuru viņi uzskatīja par „nejēdzīgu, kā arī par zemas kultūras liecību, neskatoties uz viņu tehniskām prasmēm.”⁴³

Lai arī lielākā daļa korejiešu neuztvēra nopietni svešiniekus no rietumiem, kā arī viņu līdzatvestos izgudrojumus un zināšanas, tomēr bija daži cilvēki, kas izrādīja ne tikai zinātkāri pret iebraucējiem, bet arī uzskatīja tos par diženas tradīcijas nesējiem. Lielu uzmanību, piemēram, guva rietumnieku kosmoloģijas izskaidrojums. Fakts, ka Ķīna nav visuma centrs, ka arī izskaidrojums tam, kā un kāpēc debess ķermeņi pārvietojas, atstāja lielu iespaidu uz korejiešu interesentiem, tomēr tai pašā brīdī izraisīja zināmu neticību rietumnieku stāstījumam.⁴⁴ Klausītājos tas raisīja gan šaubas, gan apbrīnu, taču šo abu izjūtu starpā pārsvaru guva šaubas, uz ko norāda tas, ka lielākā daļa korejiešu nenāca ārzemniekus sveikt ar atplestām rokām, un arī turpmāk centās nepieļaut pārlieki ciešus kontaktus ar viņiem. Tomēr tas pārsvarā attiecās uz ārzemnieku atrašanos Korejas teritorijā un nevis otrādi.

Kamēr rietumniekiem un citiem svešzemniekiem nebija tik vienkārši iebraukt un uzturēties toreiz pastāvošā Čosonas valstī, korejieši varēja brīvi iepazīties ar iebraucējiem un viņu izgudrojumiem no tālajām zemēm Ķīnas teritorijā. Tās bija sekas pēc iebrukumiem, kas padarīja Čosonas sabiedrību noslēgtu un piesardzīgu, neļaujot nevienam svešiniekam bez lielas nepieciešamības spert soli Korejas pussalā. Tiem, kas centās iekļūt valstī, korejieši atbildēja: „Mums nav nekā un mums neko nevajag. Lūdzu, dodieties prom.”⁴⁵

Kaut arī jau 16.gs. beigās Gregorio de Sespedes kļuva par pirmo eiropieti, kas ieceļoja Korejā un uzturējās tur apmēram gadu, par vienu no pirmajiem rietumniekiem, kas nodzīvoja vairākus gadus no ārpasaules noslēgtajā zemē un veica pirmo aprakstu par Koreju no iekšpuses, bija Hendriks Hamels (*Hendrick Hamel; 1630.-1692.*). 1653.gadā H. Hamels bija viens no izdzīvojušajiem, kas tika izskaloti Čedžu salas krastā pēc tam, kad viņu kuģis, kas bija ceļā uz Japānu, iekļuva vētrā. Apmēram 10 mēnešus izdzīvojošie pavadīja uz salas līdz

⁴³ **Seth Michael J.** *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 226.lpp

⁴⁴ Turpat.227.lpp

⁴⁵ **Cumings Bruce.** *Korea's Place in the Sun: A Modern History*. New York: W.W. Norton, 1997, 87.lpp

viņi tika aizvesti uz Seulu, kur viņiem tika aizliegts pamest valsti, tomēr tai pat laikā viņiem bija ļauts diez gan brīvi pārvietoties un būt saskarē ar vietējiem iedzīvotājiem. Pēc apmēram 13 gadiem Korejā, nelielai daļai no toreiz izdzīvojušajiem holandiešiem, ieskaitot H. Hamelu, izdevās izbēgt uz Japānu, no kurienes viņi atgriezās mājās. Šajos 13 gados H. Hamelam bija iespēja vērot un iepazīt vietējo kultūru, cilvēkus, sabiedrības un valsts darbības principus. Tādējādi H. Hamels tiek uzskatīts par pirmo rietumnieku, kas ir sniedzis aprakstu par Koreju, raugoties uz to no iekšpuses, kādā no rietumu valodām.⁴⁶

Pēc H. Hamela aizbraukšanas vēlme „atvērt” Koreju, līdzīgi kā tas notika ar Ķīnu un Japānu, tikai palielinājās. Katoļu priesteri un misionāri pirmie nāca ar lūgumu „atvērt” jau gadsimtiem noslēgto zemi, tomēr atbilde, protams, bija negatīva. 18.gs. beigās norisinājās dažādi notikumi, kas bija saistīti ar mēģinājumiem „atvērt” Koreju. Piemēram, kādam katoļu priesterim izdevās slepus iebrukt Korejā, kamēr kāds korejietis braucienā uz Pekinu tika kristīts. Tas viss rezultātā noveda pie katoļu vajāšanas un slaktiņiem 19.gs. sākumā pussalas teritorijā. Nākamie, kas vēlējās „atvērt durvis” uz Koreju, bija amerikāņi. 1866.gadā lieltirgotājs Ģenerālis Šermans⁴⁷ kopā ar kuģa apkalpi, kas sastāvēja no amerikāņiem, ķīniešiem, britiem, bruņotā kuģi devās uz Phenjanas pusi. No vietējo iedzīvotāju puses izskanēja brīdinājums netuvoties, kas tika ignorēts, kā rezultātā starp kuģotājiem un Phenjanas iemītniekiem izcēlās konflikts, kurā tika nogalināta visa kuģa apkalpe, ieskaitot Ģenerāli Šermani. Šis notikums kļuva zināms ASV valdībai, kas nosūtīja karakuģus uz pussalas krastiem, dodot prettriecienu, kurā gāja bojā apmēram 650 korejiešu. Nekāds vēlams iznākums netika gūts, tādējādi amerikāņu kuģi atkāpās, un neskatoties uz gūtajiem zaudējumiem, korejieši kārtējo reizi pārliecinājās par pret-ārzemnieku politikas efektīgumu.⁴⁸

Sākotnējie mēģinājumi „atvērt” Koreju bijuši neveiksmīgi, jo tā izrādīja lielu pretestību visam un visiem, kas mēģināja kaut kādā veidā iedragāt vai izmainīt tradicionālo sistēmu, korejiešu gadsimtiem ilgi piekopto dzīves stilu. Tomēr tieši vēlme izmantīt veco kārtību progresa vārdā bija „atvēršanas” slēptais nodoms.

No vienas puses bija ASV, Francija un Lielbritānija, kuru nodomi bija saistīti, galvenokārt, ar tirdzniecību. Rietumu valstīm nebija nodoma iekarot un pakļaut, viņu interesēs bija tirdzniecība ar pēc iespējas labākiem nosacījumiem viņiem pašiem. No otras

⁴⁶ **Savenije Henny.** “The Journal of Hendrick Hamel”. 2002. <http://www.hendrick-hamel.henny-savenije.pe.kr/> [skatīts 2013.04.12.]

⁴⁷ Ģenerālis Šermans (*General Sherman*) tika nosaukts par godu amerikāņu karavīram Viljamam T. Šermanim (William T. Sherman; 1820.-1891.), kas bija kļuvis par Apvienības Armijas ģenerāli Amerikas civilkarā (1861.-1865.).

⁴⁸ **Cumings Bruce.** *Korea's Place in the Sun: A Modern History*. New York: W.W. Norton, 1997, 96-98.lpp

puses bija Japāna, kas sākot ar 1853.-1854.gadu, kad valstī ieradās amerikāņu komodors Perijs (*Matthew C. Perry; 1794.-1858.*), kļuva atvērta jaunajai pasaulei, modernizācijai un attīstībai. Japāna redzēja, ka viena no Eiropas valstu panākumu atslēgām bija koloniju veidošana dažādās pasaules vietās. Arī Japāna, sekojot atsevišķu Eiropas valstu piemēram, kuras sākot ar 16. gs. veidoja kolonijas dažādās pasaules malās, kolonizēja Koreju, pirms tam „atverot” to līdzīgā veidā, kādā tā pati tika „atvērta” 1853.-1854.gadā – ar personīgās intereses un agresijas sajaukumu, tai pat laikā sniedzot savu ieguldījumu kolonijas attīstībā, kas vairāk vai mazāk iespaidoja pēc kolonizācijas perioda izveidojušos abu pussalas valstu izaugsmi.⁴⁹

Jau neilgi pēc tam, kad ieradās komodors Perijs un tika sperti pirmie soļi pretī modernizācijai, Japāna bija izveidojusi savus plānus attiecībā uz Koreju. Sākotnēji tā vēlējās uzturēt „nodevu maksātāja” attiecības, kas būtu izdevīgākas pašai Japānai. Drīz vien attiecības starp abām valstīm saasinājās. Korejieši nespēja atdzīt Japānas imperatora titulu, jo par vienīgo imperatoru tika uzskatīts Ķīnas imperators, kamēr Japānas monarhs, korejiešu acīs, bija vienā līmenī ar Korejas karali. Vēl lielāks saasinājums radās 1873.gadā, kad japāņu vēstnieki ieradās Pusanā, ģērbusies uzvalkos. Ieraugot savus kaimiņus, tērpušos rietumnieku drēbēs, Čon Hyon Toks (*Ceng Hyen Tek 정현덕 鄭顯德; 1810.-1883.*), kas bija Pusanas ziemeļu apgabala augstākais ierēdnis, nolēma, ka šie „svešinieki” vairs nevar tikt uzskatīti par japāņiem, kā rezultātā japāņiem tika aizliegta tirgošanās Pusanā, kas bija vienīgā vieta Korejas pussalā, kur viņiem bija ļauts atrasties.⁵⁰

Aizvien vairāk un vairāk Koreja tuvojās lielām pārmaiņām, kuras jau tajos laikos bija piemeklējušas tās kaimiņus un izmainījušas veco, tradicionālo kārtību, kas bija pastāvējusi jau vairākus gadsimtus. Korejiešu nepatika, kas drīzāk bija neziņas rezultāts pret rietumniekiem, kā arī zināmas bailes un piesardzība, kas bija kaimiņvalstu iebrukumu rezultāts, iespējams, bija svarīgākie faktori lielajai pretestībai modernizācijas mēģinājumiem.

2.2. Agrās reformas (1876-1884)

1876.gads Korejas vēsturē iezīmējās kā radikālu pavērsienu punkts. Sākot ar šo brīdi Koreja ienāca pasaulē, ar kuru tai iepriekš nav bijusi nekāda saskarsme vai pieredze. 19.gs. beigās bija laiks, kad pasaulē valdīja imperiālisms. Tas bija periods, kad rietumu vara

⁴⁹ Peterson Mark, Margulies Phillip. *A Brief History of Korea*. New York: Facts on File, 2009, 120-121.lpp

⁵⁰ Cumings Bruce. *Korea's Place in the Sun: A Modern History*. New York: W.W. Norton, 1997, 96-99.lpp

mēģināja izvērsties pēc iespējas plašāk un iekarot katru brīvo, vēl neatklāto pasaules nostūri. Koreja bija viens no tā galamērķiem. Šajā gadījumā lielākie draudi nenāca no ASV vai, piemēram, Lielbritānijas, bet gan no kāda tuvāka kaimiņa - Krievijas. Tieši Krievijas, kā arī Ķīnas pastiprinātā interese Korejas pussalā radīja bažas Japānas valdībai. Tas lika Japānai spert pirmo soli, lai aizsargātu savas pozīcijas Austrumāzijas reģionā. Ir svarīgi saprast to, kāpēc Japānai bija tik svarīgi nepieļaut Krievijas ienākšanu Korejas pussalā. Japāna, tikko kļūstot par valsti, kas ne tikai sasniedza sava lielā kaimiņa izaugsmes līmeni, bet drīz vien arī spēja to pārsniegt, vēlējās paplašināt un nostiprināt savu varu Austrumāzijas reģionā, bet Krievijas ienākšana Ķīnas ziemeļaustrumu reģionā apdraudēja Japānas nodomus. Japāna riskēja zaudēt savas pozīcijas jaunajā pasaules kārtībā, ja Krievija būtu uzvarējusi abu valstu kopējā karā, kā arī ieguvusi iespēju iegūt Korejas pussalu savā paspārnē. Japānai bija jācēnšas nepieļaut Krievijas varas paplašināšanos un tas arī izdevās.

1875.gada 20.septembrī Japānas bruņotais kuģis „Unjo” (*Unyō* 雲揚) piebrauca pie Kanhvas salas (*Kanghwa-do* 강화도 江華島) krastiem. Daudzi vēsturnieki uzskata, ka šīs misijas nodoms bija radīt incidentu, kas mainītu abu valstu attiecības. Tiek teikts, ka Japānas provokāciju rezultātā galma ierēdņi bija spiesti parakstīt „*draudzības un tirdzniecības*” līgumu. Tomēr par to, kādi bija patiesie apstākļi, mūsdienās viedokļi dalās.⁵¹ Jau 1876.gadā starp Koreju un Japānu tika noslēgts Kanhvas līgums, kas kļuva par nozīmīgu brīdi Korejas vēsturē. Saskaņā ar Kanhvas līgumu, Koreja kļuva par „neatkarīgu valsti” ar tādām pašām tiesībām kā Japānai, respektīvi, Koreja vairs nebija atkarīga no Ķīnas. Tomēr līguma pielikumos minētie nosacījumi deva Japānai dažāda veida privilēģijas, kā, piemēram, tiesības meklēt un veidot ostas pussalas teritorijā, pārraudzīt Korejas ūdeņus, nodarboties ar biznesu un tirdzniecību bez iejaukšanās no ārpuses.⁵² Līdz ar līguma noslēgšanu beidzās pussalas izolācijas periods, tika mazināta iepriekš noslēgtā nodokļu maksātāja sistēma, kā arī sākās Japānas centieni ieņemt Korejas teritoriju, kas ietekmēja tās ekonomisko un politisko kārtību.⁵³

Neskatoties uz līguma nosacījumiem un acīmredzamo Japānas priekšrocību tajā, Japāna 19.gs. beigās bija pietiekami aizņemta ar pašmāju problēmām, tāpēc sākumā Koreja baudīja zināmu brīvību. Tieši pēc līguma noslēgšanas, Koreja nosūtīja sūtņus, kuru uzdevums bija iepazīties ar Japānā veiktajām reformām un uzlabojumiem. Viens no sūtņiem bija Kim Hon

⁵¹ Peterson Mark, Margulies Phillip. *A Brief History of Korea*. New York: Facts on File, 2009, 125.lpp

⁵² Cumings Bruce. *Korea's Place in the Sun: A Modern History*. New York: W.W. Norton, 1997, 102.lpp

⁵³ Seth Michael J. *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 234.lpp

Čips (*Kim Hong Cip* 김홍집 金弘集; 1842.-1896.). Viņš no sava brauciena atgriezās ar vairākiem padomiem un kādu raksta darbu, kuru viņš saņēma Japānā no kāda ķīniešu diplomāta. Šis dokuments, „Korejas Stratēģija” jeb „Čosonas Čekryak” (*Cosen Chaykryak* 조선책략 朝鮮策略), vēlāk kļuva par ārpolitikas pamatu valstī. Tajā bija atrodami vairāki padomi, kas tika sniegti Korejai, lai tā spētu sevi nākotnē pasargāt no draudiem, kas varētu nākt no Krievijas puses. Lielākais uzsvars tika likts uz draudzīgu attiecību uzturēšanu ar Japānu, ciešu sadarbību ar Ķīnu, kā arī savienības noslēgšanu ar Ameriku. Tomēr šādus brīdinājumus un padomus, kas bija lasāmi šajā dokumentā, daudzi ierēdņi nevēlējās atzīt par vajadzīgiem vai lietderīgiem. Vislielākā neizpratnē viņus atstāja ieteikums izveidot ciešus sakarus ar rietumiem, jo, pēc ierēdņu domām, Korejai, būdama valsts, kas turējās pie gadsimtu senām tradīcijām, nebija nepieciešama un nebija arī nemaz iedomājama jebkāda veida sadarbība ar rietumu valstīm, jo pastāvēja diezgan nopietnas bažas par to, ka nākotnē ierastā kārtība tiks radikāli izmainīta, un ne uz labo pusi. Tomēr karalis Kodžons (*Kojong* 고종 高宗; 1852.-1919.)⁵⁴ uzskatīja, ka dokuments sniedz noderīgus padomus, un vēlāk centās īstenot tajā rakstītos ieteikumus.⁵⁵ Viens no cilvēkiem, kurš bija pret „draudzēšanos” ar Japānu un ASV, kas bija viens no ieteikumiem, bija kāds konfuciānisma pārstāvis Hon Če Haks (*Hong Cay Hak* 홍재학 洪在鶴; 1848.-1881.). Viņš, kā arī citi viņam līdzīgi domājošie, uzskatīja, ka Japāna un Rietumi iznīcinās Koreju. Labākais risinājums būtu pilnībā atgriezties izolācijā un izveidot armiju aizsardzībai. Jāpiebilst, ka par šādiem uzskatiem 1881.gadā Hon Če Hakam tika nocirsta galva pie Seulas vārtiem pēc karaļa Kodžona pavēles.⁵⁶

Neskatoties uz to, ka ar Kanhvas līgumu Japāna cerēja mazināt pēc iespējas vairāk Ķīnas ietekmi uz Koreju, 1880. gados Ķīna spēlēja svarīgu lomu Korejas ārpolitikā. Pēc 1879.gada par Korejas un Ķīnas attiecībām kļuva atbildīgs Ī Hon Čangs (*Yi Hong Cang* 이홍장 李鴻章; 1823.-1901.). Pateicoties Ī Hon Čanga padomam, 1880.gadā karalis Kodžons nolēma izveidot diplomātiskas attiecības ar Ameriku. Lai gan daudzi nebija apmierināti ar karaļa lēmumu izveidot kontaktus ar „rietumu barbariem”, šī tradīcijas laušana nozīmēja patiesu izlaušanos uz āru. 1882.gadā Koreja parakstīja jau iepriekš sagatavotu līgumu ar ASV, kam drīz vien sekoja līgumi arī ar Lielbritāniju un Vāciju. Visu 3 rietumu

⁵⁴ Kodžons bija 26. Čosonas dinastijas karalis un 1. Korejas impērijas (1897.-1910.) imperators.

⁵⁵ **Seth Michael J.** *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 234-235.lpp

⁵⁶ **Cumings Bruce.** *Korea's Place in the Sun: A Modern History*. New York: W.W. Norton, 1997, 104-105.lpp

valstu iedzīvotāji ieguva eksteritoriālas tiesības Korejā, kā, piemēram, konsulātu pārstāvniecību, atļauju tirgoties un nodarboties ar biznesu ostās u.tml.⁵⁷

Nākamais solis pretī reformām bija Valsts Lietu Menedžmenta biroja jeb *Tongni Kimu Amun* (*Thongni Kimu Amun* 통리기무아문 統理機務衙門) izveidošana 1881. gadā, kas tapa balstoties uz Ķīnas līdzīgas institūcijas moduli. Šī institūcija bija atbildīga par dažādām sfērām, kas saistītas ar starptautiskām attiecībām un jauno starptautisko vidi, kurā Koreja tikko bija spērusi savu pirmo soli. Karalis nolēma nodibināt arī Īpašo Uzdevumu vienību, kas sastāvēja no astoņiem mācekļiem, kas apguva modernās kara mākslas japāņu armijas leitnanta vadībā. Diemžēl neviena no izveidotajām institūcijām nedarbojās ilglaicīgi, kā arī neguva vēlamos rezultātus. Piemēram, Īpašo Uzdevuma vienība izraisīja skaudību parasto karavīru vidū, tāpēc tā tika likvidēta jau 1882.gadā. Vēlāk šie korejieši izveidoja savu reformu partiju, kas bija pazīstama kā Apgaismības partija jeb *Kehva-dan* (*Kayhwatang* 개화당 開化黨).⁵⁸ Partijas pārstāvji bija iedvesmojušies no Japānā redzētajām pārmaiņām un attīstības, ko atnesa modernizācija. Redzētais viņos raisīja vēlmi ātrāk sasniegt tādu pašu līmeni un pat to pārspēt. Partijas pārstāvji ar Kim Ok Kjunu (*Kim Ok Kyun* 김옥균 金玉均; 1851.-1894.) priekšgalā bija noskaņojušies paši veikt reformu virkni, lai sasniegtu vēlamo rezultātu. Viņi bija jauni, mērķtiecīgi un ideju pārpilni. 1884.gadā viņiem gandrīz izdevās paspēt soli pretī savam mērķim. Dienu pēc tam, kad viņi nogalināja sešus augsta ranga ierēdņus un militārās apakšvienības līderus, Kim Ok Kjons un Pak Jong Hjo (*Pak Yeng Hyo* 박영효 朴泳孝; 1861.-1939.) pasludināja jaunu valdību un izdeva reformu programmu, kas paredzēja sabiedrības kārtu likvidēšanu, ieskaitot *janban* statusu, kā arī nodokļu reformu veikšanu, kas nāktu par labu nabadzīgajiem. Saskaņā ar reformu programmu bija jāizveido jauna moderna policijas sistēma, vienots karaspēks, u.tml. Tomēr neskatoties uz lielajām ambīcijām, jaunā valdība ilga tikai 2 dienas līdz brīdim, kad pussalas teritorijā ienāca ķīniešu karaspēks.⁵⁹

⁵⁷ Seth Michael J. *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 235.lpp

⁵⁸ Turpat. 236.lpp

⁵⁹ Turpat. 239.lpp

2.3. Zemnieku sacelšanās

Runājot par iepriekšējo gadsimtu sabiedrības slāņiem un to dalību politiskajā dzīvē, tiek minēts aristokrātu slānis, ierēdņi, kas visos laikos ir bijuši atbildīgi par valsti un tās iedzīvotājiem. Tomēr 19.gs. beigās arī zemākiem sabiedrības slāņiem parādījās iespēja cīnīties par savu brīvību un savām tiesībām. Kad Koreja atvēra savas valsts robežas ārpasaulei un kad tā izveidoja kontaktus ar rietumiem, tā paspēra soli tuvāk kolonizācijas periodam. Pārmaiņas valsts pārvaldes sistēmā, jauna veida nodokļi - tas viss tiešā veidā ietekmēja zemniekus - tos, kuriem līdz šim brīdim vārds nekad netika dots. Lai segtu reformu laikā radušos izdevumus, tika paaugstināti nodokļi, un zemnieki bija tie, kas to visspēcīgāk sajuta. Turklāt lauku rajonos sāka parādīties ķīniešu un japāņu lieltirgotāji, kas centās uzsākt savu biznesu sabiedrībā, kas nav radusi saskarties un sadzīvot kopā ar svešzemniekiem, nedz arī tā bija pieradusi pie modernās tirdzniecības ekonomikas.⁶⁰ Visi šie faktori noveda pie Tonhakas (*Tonghak* 동학 東學) jeb Austrumu mācības kustības aizsākšanās 1860. gados. Viens no Tonhakas sacelšanās mērķiem bija pielikt punktu ietekmei no ārpuses, tomēr rezultāts bija pretējs. Sacelšanās noveda pie kara starp Ķīnu un Japānu pussalas teritorijā, kā arī ievērojami pasteidzināja Korejas suverenitātes zaudējumu.⁶¹

Korejas nodokļu sistēma bija neiespējami liels slogs zemniekiem. „*Pastāvēja valdības nodokļi, zemes nodokļi (...), neapstrādāto lauku nodokļi, militārie nodokļi (...), nodokļi vietējiem ierēdņiem, nodokļi vietējiem muižniekiem, tas viss neskaitot sāls, zivs, laivu un daudzu citu produktu nodokļus. Katra dzīvā lietas, kas varēja tikt aplikta ar nodokli, tika aplikta, ieskaitot zīdaiņus un vecāka gadagājuma cilvēkus, to cilvēku radniekus un kaimiņus, kas bija aizbēguši no nodokļu vācējiem, nemaz nerunājot par mirušajiem.*”⁶² Tas viss notika tāpēc, ka aristokrātiem bija pietiekami liela ietekme, lai valdība nebūtu spējīga kaut ko no viņiem pieprasīt, tāpēc zemnieki bija tie, no kuriem tika paņemts viss, bet pretī netika dots gandrīz nekas. Šis bija sabiedrības slānis, kas agrākos laikos praktiski uzturēja valsti, tai pat laikā negūstot pietiekami lielu atalgojumu un atzinību. Valdības koncentrēšanās uz pilsētu attīstību uz zemnieku rēķina bieži vien noveda pie sacelšanās, kā tas arī notika 1860. gados Korejā.

Par galveno cēloni šai kustībai var uzskatīt vietējo ierēdņu korupciju, kas sabiedrībā valdīja ilgstoši. Zemnieku sacelšanās kā tāda nebija raksturīga Korejā. Ievēribas cienīgas šāda

⁶⁰ **Seth Michael J.** *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 243.lpp

⁶¹ **Peterson Mark, Margulies Phillip.** *A Brief History of Korea*. New York: Facts on File, 2009, 130.lpp

⁶² **Cumings Bruce.** *Korea's Place in the Sun: A Modern History*. New York: W.W. Norton, 1997, 115.lpp

veida sacelšanās notika tikai pāris reizes, tomēr Tonhakas sacelšanās atšķīrās no iepriekšējiem nemieriem. Kāds vīrs, vārdā Čue Dže Vu (Choy Cey Wu 최제우 崔濟愚; 1824.-1864.) 1860.gadā aizsāka jaunu reliģisku kustību, Tonhaka, un izplatīja jauno mācību zemnieku vidū.⁶³ Tonhaka mācība bija konfuciānisma, budisma un daoisma, pēc Čue domām, labāko ideju sajaukums, kas bija paredzēts kā aizsardzība pret rietumu mācībām jeb *sohaka* (*Sehak* 서학 西學). Neskatoties uz viņa nostāju pret rietumu mācībām, viņa paša mācībā bija jūtama kristietības ietekme, ieskaitot ticību Dievam debesīs. Viņa galvenā doma bija debesu un cilvēces saliedētība, līdz ar to arī visu cilvēku vienlīdzība.⁶⁴ Valdība, kurā valdīja konfuciānisma idejas, savukārt, saskatīja draudus jaunajā mācībā. Salīdzinoši lielā līdzība ar katoļticību padarīja jauno mācību par bīstamu valdības ierēdņu acīs.⁶⁵

Jaunās reliģijas ideju un savas pārliecības vadīts, Čue Dže Vu izteica aicinājumus izbeigt korupciju un sodīt, pēc viņa vārdiem, ļaunos ierēdņus. Viņa sekotāju skaits palielinājās un valdība baidījās no iespējamiem nemieriem, tāpēc 1864.gadā Tonhakas kustības dibinātājs tika apcietināts un sodīts ar nāvi. Lai gan jaunās reliģiskās kustības dibinātājs bija miris, pati ideja neizzuda līdz ar vairākiem simtiem tās sekotāju.⁶⁶

1894.gada notikumi Čollas provincē (*Colla-do* 전라도 全羅道) bija kā atgādinājums par Tonhakas kustības esamību. Zemnieku sacelšanās, ko vadīja kāds Tonhakas kustība biedrs Čon Bon Džuns (*Cen Bong Cun* 전봉준 全奉準; 1854.-1895.), sākās Čollas provincē un ātri vien izplatījās tālāk. Tiek teikts, ka „*dumpinieki provincēs un prefektūrās iebruka valdības birojos, atgriežot labību, ar kuru tika nomaksāti nodokļi tās ražotājiem un konfiscējot ieročus no arsenāla. Līdz tā paša gada jūnijam viņiem izdevās iegūt kontroli pār Čollas provinces galvaspilsētu, Čondžu (Cencu* 전주 全州).”⁶⁷ Dumpinieku cīņas spars bija pietiekami spēcīgs, lai nobiedētu karavīrus, kas tika izsūtīti, lai pārtrauktu nemierus. Vieni paši viņi nevarēja tikt galā, tāpēc pēc ilgām pārdomām, valdība nolēma lūgt palīdzību karalienei Min (1851.-1895.)⁶⁸, kura bija tuvās attiecībās ar Ķīnas armiju, kas jau bija gatava

⁶³ **Seth Michael J.** *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 243.lpp

⁶⁴ **Cumings Bruce.** *Korea's Place in the Sun: A Modern History*. New York: W.W. Norton, 1997, 116.lpp

⁶⁵ **Peterson Mark, Margulies Phillip.** *A Brief History of Korea*. New York: Facts on File, 2009, 131.lpp

⁶⁶ **Seth Michael J.** *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 244.lpp

⁶⁷ **Okazaki Hisahiko.** “Mutsu Munemitsu and His Age.” Chapter 13. 2008. 2-3.lpp http://www.okazaki-inst.jp/mutsu_munemitsu/Mutsu_Munemitsu_index.html [skatīts 2013.05.05.]

⁶⁸ Karaliene Min bija karaļa Kodžona pirmā oficiālā sieva, kura kļuva par ietekmīgāko sievieti Korejas pastāvēšanas vēsturē, būdama personība ar spēcīgu raksturu un spēju ietekmēt karali un galmu. Viņa bija pazīstama ar savu izteiktu lojalitāti pret Ķīnu, līdz ar to arī lielu nepatiku pret Japānu, kas noveda pie viņas bojāejas 1895.gada 8.oktobrī, kad viņu nogalināja japāņu samurajs.

No: **Peterson Mark, Margulies Phillip.** *A Brief History of Korea*. New York: Facts on File, 2009, 133-134.lpp

palīdzēt brīdī, kad tā saņemtu Korejas galma oficiālu lūgumu. Rezultātā Korejas valdībai nebija citas iespējas kā lūgt palīdzību. Tas, savukārt, kā iepriekš tika minēts, nenoveda pie plānotā rezultāta.⁶⁹

Brīdī, kad Ķīnas armija bija ieradusies, valdība risināja sarunas par pamieru ar Tonhakas kustības pārstāvjiem. Tas nozīmēja, ka palīdzība no Ķīnas vairs nebija nepieciešama un armija bija gatava atgriezties atpakaļ. Tomēr situācija sarežģījās, kad pussalā ieradās japāņu 8 karakuģi, kam sekoja 3000 liels japāņu karaspēks. Neskatoties uz Korejas valdības lūgumiem karaspēkam atstāt pussalas teritoriju, situācija starp Japānas un Ķīnas spēkiem sarežģījās. Japāna piedāvāja Ķīnai kopīgiem spēkiem veikt reformas Korejā, tomēr Ķīna atteicās. Izveidojusies situācija nonāca līdz Ķīnas-Japānas karam, kurā, daudziem par pārsteigumu, uzvaru guva Japāna. Lai nostiprinātu savas pozīcijas, Japānas karaspēks iebruka *Liádōng*⁷⁰ pussalā (辽东半岛), pilnībā sagraujot Ķīnas ziemeļu floti. 1895.gada 17.aprīlī tika noslēgts līgums *Šimonoseki Džōjaku* (*Shimonoseki Jōyaku* 下関条約), saskaņā ar kuru Ķīna atdzina Koreju kā neatkarīgu valsti un atdeva Taivānu un *Liádōng* pussalu Japānai, piekrītot maksāt kara kompensāciju. Korejai šis rezultāts bija negaidīts. Viss sākās ar zemnieku nemieriem, kuru mērķis bija uzlabot zemnieku situāciju valstī, kā arī atbrīvoties no svešzemju ietekmes, bet rezultātā Japānas ietekme tikai pastiprinājās, padarot Tonhakas sacelšanos par lielu neveiksmi.⁷¹

2.4. Reformas un pirms koloniālais periods

Tonhakas kustības sacelšanās rezultāts pietuvināja Koreju neizbēgamajam liktenim, kas to sagaidīja tuvākajā nākotnē. Visi notikumi, kas norisinājās viens aiz otra Čosonas valsts pastāvēšanas perioda beigās noveda pie vēstures grāmatās ierakstīta laika perioda, kuru Korejas pussalas iedzīvotāji vēl mūsdienās atceras ne labprāt.

Viens no šiem notikumiem, kas sekoja zemnieku nemieriem un Japānas varas ietekmes palielināšanās pussalā, bija reformas, kuru realizēšana lauza gadsimtiem ilgas tradīcijas. Reformas, kas pazīstamas kā *kabo* reformas (*Kapo Kyengcang* 갑오경장 甲午更張), noritēja laika periodā no 1894.-1896.gadam, kad tikai ieviesti vairāk nekā 200 dažādu likumu. Saskaņā ar jaunajiem likumiem tika atceltas sabiedrības slāņu atšķirības, verdzība, eksāmenu

⁶⁹ Okazaki Hisahiko. "Mutsu Munemitsu and His Age." Chapter 13. 2008. 2-3.lpp http://www.okazaki-inst.jp/mutsu_munemitsu/Mutsu_Munemitsu_index.html [skatīts 2013.05.05.]

⁷⁰ Darba autorei neizdevās atrast šī vārda latviešu valodas transkripciju.

⁷¹ Seth Michael J. *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 245-246.lpp

sistēma, pat korejiešu ikdienā valkātās drēbes, kā arī garās pīpes, kas norādīja uz *janbana* statusu tika likvidētas.⁷²

Kad 1894.gadā japāņu karaspēks ieņēma pili, karalis Kodžons zaudēja varu un turpmāk valsti pārvaldīja japāņu ministri, izveidojot jauno valdību. Bailēs no tā, ka varētu atkārtoties zemnieku nemieriem līdzīgi notikumi, uz īslaicīgu laika periodu, lai nomierinātu konservatīvos un Tonhakas kustības pārstāvjus, jaunā Japānas valdība kā valdības galvu iecēla Hunson Tevongunu (*Hungsen Taywenkun* 홍선대원군 興宣大院君; 1820-1898).⁷³ Tevongunam, kas bija naidīgās attiecībās ar karalieni Min, neskatoties uz to, ka pats viņu bija izraudzījis par sievu savam dēlam, jaunās reformas nemaz nebija pa prātam, bet piekrita atgriezties valdībā tikai tādēļ, ka karalienes Min klātbūtne viņu sajūsmināja vēl mazāk. Tomēr, kā jau iepriekš minēts, šī atgriešanās valdībā bija īslaicīga, jo līdz ar jaunā ministra Inoue Kaoru (井上 馨; 1836-1915) ierašanos, Tevongunam nācās atkāpties no amata.⁷⁴

Kabo reformu ietvaros tika nodibināts jauns Valsts Koncils pēc Japānas parauga ar astoņām ministrijām, kā arī tika ieviesta stabila naudas sistēmas cirkulācija. Vēlāk pēc Inoue ierašanos Korejā un varas pārņemšanas, aizvien tika realizēti jauni likumi un reformas, tai skaitā arī valsts policijas un jaunas likumīgi racionālas tiesu sistēmas izveide. Visas reformas tika iekļautas jaunā konstitūcijā, kas tika pasludināta 1895.gada janvārī. Jau šajā pirms kolonizācijas periodā Koreja piedzīvoja izmaiņas, kas nenoliedzami uzlaboja dažādu nozaru sfēru darbību. Visiem bērniem, tos nešķirojot pēc sabiedrības slāņa, bija ļauts iegūt sākumskolas izglītību; daudzi zemes īpašnieki pēc 1876.gada piedzīvoja uzplaukumu, pateicoties eksporta pieaugumam (galvenās eksporta preces bija rīsi, dzīvnieku āda, sojas pupas, kvieši, zivs produkti un ženšeņš) un jaunā Korejas rīsu tirgus izveidei; jaunu ostas pilsētu atvēršanai un attīstībai, kā, piemēram, Vonsanas pilsēta, kura tika atvērta 1880.gadā un jau pēc dažiem gadiem tā kļuva par mājvietu *Mitsubishi*, *Sumitomo* un Japānas Pirmajai Bankai jeb *Daiichi Ginko* (*Daiichi Ginkō* 第一銀行).⁷⁵

Drīz vien, pēc *kabo* reformu ieviešanas, sekoja nākamais posms Korejas vēsturē – protektorāts, kas tika izveidots pēc Japānas-Krievijas kara. 19.gs. beigās Koreja atradās starp lieliem imperiālisma spēkiem, un Krievija bija vislielākais no tiem. Tā izrādīja interesi Mandžūrijas teritoriju iegūšanā, kur tā plānoja uzcelt Trans-Sibīrijas dzelzceļa līniju. 1900.gadā Krievija ienāca Mandžūrijas teritorijā Bokseru sacelšanās (1899-1901) laikā.

⁷² Cumings Bruce. *Korea's Place in the Sun: A Modern History*. New York: W.W. Norton, 1997, 120.lpp

⁷³ Seth Michael J. *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 246-247.lpp

⁷⁴ Cumings Bruce. *Korea's Place in the Sun: A Modern History*. New York: W.W. Norton, 1997, 120.lpp

⁷⁵ Turpat. 120-126.lpp

Krievija izmantoja iespēju un atstāja savu karaspēku teritorijā, liekot pārējām valstīm uzmanīties. Krieviem ienākot dziļāk teritorijā, briti izveidoja aliansi ar Japānu, kā rezultātā Lielbritānija piekrita atzīt Japānas interesi Korejas teritorijā, kamēr Japāna solīja atzīt Lielbritānijas interesi un tiesības Ķīnā.⁷⁶

Drīz vien Japāna guva ne tikai britu, bet arī amerikāņu atbalstu brīvi lemt par Korejas nākotni. 1903.gadā neliela krievu karavīru grupa ienāca Korejas teritorijā un sāka celt garnizonu. Tomēr japāņi, baidoties par to, ka tiks ieņemta pussalas teritorija, neatlaidīgi uzstāja, lai Krievijas karaspēks pamet Korejas teritoriju, kā rezultātā viņi atkāpās. Lai arī sākotnēji Japāna centās noslēgt līgumu ar Krieviju, tas tai neizdevās, tāpēc nekas cits neatlika kā pielietot militāru spēku, lai nepieļautu Korejas nonākšanu Krievijas varā. 1904.gadā Koreja paziņoja neitrālu nostāju konfliktā starp divām lielvalstīm. Kad sākās karš starp Krieviju un Japānu, Japāna izmantoja izdevību, ienāca Korejas galvaspilsētā, kur Korejas ārlietu ministrs parakstīja protokolu, saskaņā, ar kuru Koreju kļuva par Japānas protektorātu. Tas nozīmēja, ka Koreja varētu tikt aizsargāta pret svešinieku iebrukumiem, kā arī to, ka jebkura Korejas teritorijas daļa varētu tikt okupēta, ja tiktu sajusti draudi no ārpuses.

Japānas-Krievijas kara rezultāts 1905.gadā bija pārsteigums daudziem. Japānai izdevās, īstenojot pārsteiguma uzbrukumu, pieveikt Krievijas karaspēku, tādējādi uzvarot karā. Rezultātā, 1905.gada septembrī, prezidentam Teodoram Rūzveltam (1858.-1919.) spēlējot starpnieka lomu, starp Krieviju un Japānu tika parakstīts Portsmuta līgums. Tagad, kad Krievija pameta Mandžūrijas teritorijas, ASV parakstīja Tafta-Kacura memorandu⁷⁷ 1905.gada jūlijā, kurā tā akceptēja Japānas tiesības vadīt, aizsargāt vai pakļaut Korejas valsti, kamēr Japāna atdzina Amerikas izvirzīto pozīciju Filipīnās.⁷⁸ ASV piekrišanu parakstīt memorandu ar Japānu, daudzi korejieši uzskata par pirmo „nodevību” pret Koreju, un pēc vairākiem gadiem viņi piedzīvoja otro „nodevību” no ASV puses – Korejas sadalīšanu divās daļās.⁷⁹

Itō Hirobumi (*Itō Hirobumi* 伊藤 博文;1841-1909) ieradās Seulā 1905.gadā, lai noslēgtu protektorāta nodibināšanas līgumu, kuru parakstīja Korejas ārlietu ministrs Pak Če

⁷⁶ **Seth Michael J.** *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 252.lpp

⁷⁷ Ir pazīstams arī kā Tafta-Kacura vienošanās jeb *Kacura-Tafta Kjotei (Katsura-Tafta Kyōtei 桂・タフト協定)*

⁷⁸ **Seth Michael J.** *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 253.lpp

⁷⁹ **Oberdorfer Don.** *The Two Koreas: A Contemporary History*. New York: Basic Books, 1997, 5.lpp

Suns (*Pak Cey Sun* 박제순 朴濟淳; 1858-1919), tomēr premjerministrs atteicās to darīt.⁸⁰ Pastāv uzskats, ka šis līgums starp Japānu un Koreja tika parakstīts piespiedu kārtā, pats Itō savos vārdos sludināja pārliecību nākotnē: „*Es neuzstāju uz to, lai Jūsu valsts „izdara pašnāvību”, nedz es arī neticu, ka Jūsu valsts nespētu progresēt līdz mūsu līmenim. Es domāju, ka, ja jūs droši virzīsieties uz priekšu, pienāks tā diena, kad mēs nonāksim vienlīdzīgā pozīcijā un spēsim sadarboties.*”⁸¹ Itō ticēja, ka Korejas valsts nonākšana Japānas paspārnē ir pozitīva pārmaiņa, kas turpmāk tikai palīdzēs Korejai attīstīties, un nekādā gadījumā tā nebūtu jāuztver ar nepatiku. Kā vēlāk būs iespējams novērot, šim apgalvojumam bija zināma taisnība, lai arī mūsdienās liela daļa korejiešu neatzīst Japānas valdīšanas laika pozitīvo daļu.

Lai gan teorētiski protektorāts pastāvēja no 1905.gada līdz 1910.gadam, realitātē tas bija spēkā jau no 1904.gada sākuma. 1906.gada pavasarī Itō atgriezās Korejā, lai ieņemtu savu ģenerāļa pozīciju. Viņam izdevās atrast pietiekami daudz korejiešu ierēdņu, kas bija gatavi strādāt viņa labā, tomēr lielākas problēmas viņam sagādāja karalis Kodžons, kas nekad nebija piekritis parakstīt protektorāta līgumu. Vēl kādu laiku Kodžons mēģināja rast palīdzību ASV, tomēr tur viņa lūgumus ignorēja dēļ noslēgtā līguma starp ASV un Japānu. Arī citi centieni iegūt pasaules uzmanību un palīdzību izrādījās velti. Lielākā daļa pasaules valstu atbalstīja Korejas aneksiju. Vēlāk Kodžonu piespieda atteikties no troņa un iecelt par imperatoru viņa dēlu Sundžonu (*Sunjong* 순종 純宗; 1874-1926).

Nākamajos gados tika veiktas dažādas pārmaiņas, kā, piemēram, grāmatas, kuru saturs, pēc valdības domām, bija vērsts pret Japānu, tika aizliegtas, prese tika kontrolēta, neliela daļa avīžu izdevniecību tika slēgtas, kā arī Korejas nelielā armija tika izformēta. Tas noveda pie „*Labējās Armijas*”⁸² izveidošanās, kas sastāvēja no dažāda slāņa cilvēkiem, kas bija pret Japānas ietekmi Korejas teritorijā.⁸³ 1907.-1910.gadā šīs neoficiālās un neregulārās armijas pārstāvji, kas bija ne tikai izformētās armijas karavīri, bet arī patriotiski noskaņoti literāti, bieži veica spontāna rakstura sacelšanās, kurās bija manāms Tonhakas nemieru raksturs, sagādājot valdībai galvassāpes. Šo nemieru rezultātā, 1912.gadā desmitiem tūkstošu korejiešu tika apcietināti, bet 1918.gadā skaits sasniedza 140 tūkstošus.⁸⁴

⁸⁰ **Seth Michael J.** *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 254.lpp

⁸¹ **Jansen Marius B.** *The Making of Modern Japan*. Cambridge, London: The Belknap Press of Harvard University Press, 2002, 443.lpp

⁸² „*Labējā Armija*” – korejiešu valodā saukta arī par *uipjon* (uypyeng 의병 義兵).

⁸³ **Seth Michael J.** *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 254-255.lpp

⁸⁴ **Cumings Bruce.** *Korea's Place in the Sun: A Modern History*. New York: W.W. Norton, 1997, 146-147.lpp

Ir vēl viens svarīgs faktors, kuru nevajadzētu atstāt nepamanītu, runājot par kolonizācijas periodu. Ne visi korejieši pretojās jaunajai varai. Daudzi redzēja Japānas progresu un vēlējās, lai arī viņu dzimtene būtu spējīga sasniegt tādu līmeni, kādu izdevās sasniegt Japānai. Mūsdienās ne visi vēlās atzīt faktu, ka korejiešu skaits, kas atbalstīja Japānas politiku Korejā, bija daudz lielāks nekā varētu likties. Šie cilvēki tiek saukti par nodevējiem, par tiem, kas pārdeva Koreju Japānai, jo nepretojās tai un necentās saglabāt senās tradīcijas, kas tik ilgu laiku bija saturējušas kopā valsti un tās iedzīvotājus.⁸⁵

⁸⁵ **Cumings Bruce.** *Korea's Place in the Sun: A Modern History.* New York: W.W. Norton, 1997, 147.lpp

3. Koloniālisms Korejā (1910-1945) un tā sekas

3.1. Pārmaiņu laiks

Līdz pat 19.gs. vidum iedzīvotāji Korejas pussalā dzīvoja tradicionālā pasaulē, kuras centrā bija Ķīna. Tomēr neskatoties uz to, korejieši prata izveidot savu individuālo kultūru, savu veidu kā dzīvot. Lai arī kāda ir bijusi Ķīnas ietekme uz Korejas kultūru, valodu, valsts pārvaldi vai sabiedrību, korejieši vienmēr ir pratuši personalizēt aizgūtās lietas. Atskatoties uz vēsturi, Ķīna, iespējams, bija vienīgā, no kuras korejieši lielā mērā pārņēma kaut ko, tai pat laikā padarot to par savu, līdzīgi kā Japāna, kas visus aizgūtos izgudrojumus pielāgoja savām vajadzībām un stilam. Kaut arī Koreja uzskatīja Ķīnu par pasaules centru un Ķīnas imperatoru atzina par vienīgo imperatoru pasaulē, tā visu šo gadsimtu garumā ir bijusi ārkārtīgi piesardzīga attiecībā uz svešiniekiem, pat ja runa bija par lielo kontinenta kaimiņu. Pēc vairākiem piedzīvotajiem iebrukumiem, kas nāca no dažādām debespusēm, Koreja kļuva par izolētu valsti ar noslēgtu sabiedrību, kas atraidīja jebkādus svešinieku mēģinājumus ienākt viņu teritorijā, tiesa gan ar zināmiem izņēmumiem Ķīnas un Japānas gadījumā, kad uz Koreju tika sūtītas delegācijas. Paplašinoties Rietumu lielajai interesei par tālajiem un vēl neatklātajiem pasaules nostūriem, šai noslēgtībai bija lemts beigties, un šis brīdis pienāca 19.gs. beigās – 20.gs. sākumā, kad Koreja, līdzīgi kā Ķīna un Japāna tika „atvērta” visai pasaulei.

35 gadu laikā, būdama kolonija, Koreja mainījās radikāli, pavisam atkāpjoties no tradicionālā dzīvesveida. Japānas koloniālais režīms veica lielas pārmaiņas korejiešu dzīvē, sākot ar jauna pamata nodibināšanu izglītības un ekonomikas jomās, izmaiņām valsts institūciju darbībā. Tomēr mēģinājumi veikt piespiedu asimilāciju dziļi skāra gandrīz vai katru korejieti, kas līdz šim vienmēr ir bezbailīgi aizstāvējis savu tradicionālo domāšanas veidu un nostāju pret svešinieku ienākšanu viņu zemē.⁸⁶

Uz koloniālo periodu Korejā vēsturnieki un pētnieki skatās dažādi. Viedokļi pārsvarā dalās korejiešu un japāņu vēsturnieku vidū, kamēr ārzemju pētnieki cenšas raudzīties uz kolonizāciju Korejā neitrāli, objektīvi to vērtējot. Kamēr korejiešu acīs kolonizācijas periods ir bijis, iespējams, sliktākais, kas varēja notikt, japāņu speciālisti, tiesa ne visi, norāda, ka Korejas kolonizācija bija nepieciešamība, un ka tās rezultātā bija daudz pozitīvu pārmaiņu. Pēc kolonizācijas perioda Koreja piedzīvoja uzplaukumu ekonomikā, izglītībā un citās

⁸⁶ **Seth Michael J.** *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 265.lpp

nozārēs, tai skaitā higiēnas attīstībā, kas tika uzlabota šajā laikā.⁸⁷ Patiesībā, varētu teikt, ka atšķirīgie viedokļi ir konfliktu neatņemama sastāvdaļa. Arī kara laikā katrai pusei ir sava nostāja, kura ir viņu patiesība, un no ārpuses ir grūti noteikt, kura patiesība ir pareiza, jo katrai situācijai ir savi faktori un iemesli. Arī šajā gadījumā vienotas patiesības nav. Japāna, kas uzsāka modernizācijas procesu savā valstī, raugoties pēc Rietumu parauga, uzskatīja par nepieciešamību izveidot savas kolonijas. Tas bija modernizācijas un attīstības sastāvdaļa, līdzīgi kā tas notika citur pasaulē. Tomēr atšķirībā no citām pasaulē izveidotām kolonijām, Koreja bija sen izveidojusies valsts ar savu kultūru, kuras līdzības bija meklējas pašas Japānas kultūrā to vēsturisko attiecību dēļ.⁸⁸ Kamēr korejieši, kas visu mūžu ir dzīvojuši pēc senām tradīcijām un kas cieši turējušies pie konfuciānisma idejām, uztverot Ķīnu par pasaules centru, neuzskatīja, ka viņiem ir nepieciešama Japānas vai kādas citas varas klātbūtne viņu teritorijā. Ideja, ka Japāna, viņu kaimiņvalsts, ir pieņēmusi rietumu idejas, un vēlās tās realizēt Korejas pussalā, līdzīgi kā pašmājās, bija neiedomājama. Tāpēc arī vēl mūsdienās liela daļa korejiešu neredz, vai nevēlās redzēt modernizāciju, kas ietver dažādu nozaru attīstību un uzlabojumus, ko deva okupācijas periods, kā kaut ko pozitīvu.

Svarīgi ir arī minēt tādu faktoru, ka mūsdienās notiek debātes par to vai 1910.gadā noslēgtais aneksijas līgums bija likumīgs vai nē. Šeit tiek minēts Vīnes konvencija un tās likumi, kas attiecās uz šādu līgumu noslēgšanas. Balstoties uz Līgumu likumu saturu, jebkāda veida līguma noslēgšana, kas balstās uz vardarbību un apspiešanu, nevar būt likumīga. Tomēr arī Japānas nostāja šajā jautājumā ir bijusi nelokāma, kas ir viens no iemesliem, kāpēc mūsdienās Japānas un abu Koreju attiecības ir saspīlētas.⁸⁹ Šajā sakarā var minēt arī citu notikumu, kas, iespējams, pārsteidza daudzus cilvēkus vēl tikai dažus gadus atpakaļ. 2010.gadā Japānas bijušais premjerministrs Kan Naoto (菅直人; dz. 1946) izteica oficiālu atvainošanos Dienvidkorejai par „*Japānas brutālo koloniālo valdīšanu(...)*.” Savā runā viņš sacīja: „*Par milzīgiem zaudējumiem un ciešanām, kas tika radītas koloniālajā valdīšanā, es vēlos vēlreiz izteikt mūsu visdziļāko nožēlu un patiesu atvainošanos.*” Šī atvainošanās bija izskanēja dienā, kad noritēja 100 gadi pēc Korejas anektēšanas 1910.gadā.⁹⁰

⁸⁷ **Kunitoshi Matsuki.** “Japan’s Annexation of Korea: It was the Japanese People who were forcibly deprived,” 47.lpp. http://www.sdh-fact.com/CL02_1/76_S4.pdf [skatīts 2012.10.05.]

⁸⁸ **Duus Peter (ed.).** *The Cambridge History of Japan. Vol. 6. The Twentieth Century.* New York: Cambridge University Press, 2008, 220.lpp

⁸⁹ **Kawasaki Yutaka.** “Was the 1910 Annexation Treaty Between Korea and Japan Concluded Legally?” Murdoch University Electronic Journal of Law, Vol.3, No. 2, 1996. <http://www.murdoch.edu.au/elaw/issues/v3n2/kawasaki.html> [skatīts 2012.10.07.]

⁹⁰ **Fackler Martin.** “Japan apologizes to South Korea on Colonization.” 2010. http://www.nytimes.com/2010/08/11/world/asia/11japan.html?_r=1& [skatīts 2012.10.06.]

Kolonijas laiku Korejā var iedalīt 3 periodos: Militārā politika jeb *budan seidži* (*budan seiji* 武斷政治; 1910.-1919.), Kultūras politika jeb *bunka seidži* (*bunka seiji* 文化政治; 1919.-1931.) un Asimilācijas periods (1931.-1945.). Militārajam periodam bija raksturīga skarba militāra valdīšana, tomēr jau nākamajā dekādē apstākļi uzlabojās, kad kolonijas valdība pēc Pirmā marta kustības (*Samil Undong* 삼일운동 三一運動; 1919) notikumiem, mainīja valdīšanas politiku, lai nomierinātu nacionālistus un pretestības kustības dalībniekus.⁹¹

Kāda bija koloniālās Korejas valdība, kas bija atbildīga par veiktajām pārmaiņām valstī? Korejas centrālās valdības jeb *Čōsen Sōtokufu* (japāņu v. - *Chōsen Sōtokufu* 朝鮮總督府; korejiešu v. - *Cosen Chongdokbu* 조선총독부) priekšgalā bija ģenerālgubernators (*Sōtoku* 總督), kuram, „*būdams Japānas imperatora iecelts un tieši atbildīgs premjerministram, piederēja neticami plašas sfēras autoritāte, ieskaitot likumu, lēmumu un noteikumu izdošanu un dažādu ierēdņu iecelšanu amatos. Visi ģenerālgubernatori bija karavīri, ģenerāļi vai admirāļi, kuriem piemita spēja mobilizēt un vadīt valsts karaspēku.*” Nākamais svarīgākais amats piederēja administrācijas ģenerāldirektoram (japāņu v. - *Seimu Sōkan* 政務總監; korejiešu v. - *Cengmuchongkam* 정무총감), kurš, savukārt, bija Japānas premjerministra iecelts. Viena no nedaudzajām lietām, ko jaunā valdība saglabāja, bija Korejas administratīvais iedalījums. Korejas 13 provinces bija sadalītas vairāk nekā 200 apgabalos un municipalitātēs. Savukārt apgabali sīkāk iedalījās rajonos un ciematos. Tieši ģenerālgubernatora varā bija iecelt provinču gubernatorus un apgabalu pārvaldniekus, kas tālāk iecēla rajonu un ciematu vadītājus. Jaunizveidotais ģenerālgubernatora amats ar lielu varu bija pirmais šāda veida amats Korejas valsts pārvaldes vēsturē. Viņa pienākumi un milzīgā vara padarīja viņu par ietekmīgāku personību nekā bija karaļi, kas pārvaldīja Korejas pussalu līdz šim.⁹²

Kamēr Koreja mēģināja pielāgoties jauniem apstākļiem, tā nebūt nebija vienīgā, kura saskārās ar Japānas Impērijas varu. Vēl pirms kolonijas izveidošanas Korejā, no 1895.gadā līdz pat 1945.gadam Japānas pakļautībā nonāca Taivāna, kurā vēl mūsdienās ir jūtama Japānas klātbūtne (Taivānas pilsētu ielās nereti var dzirdēt izskanam japāņu valodu). Tā, pateicoties klimatiskajiem apstākļiem, bija lieliski piemērota cukurniedru audzēšanai. Japāna izmantoja šo izdevību, lai tiktu galā ar pašmāju finansiālajām problēmām, un, kā rezultātā,

⁹¹ Peterson Mark, Margulies Phillip. *A Brief History of Korea*. New York: Facts on File, 2009, 141.lpp

⁹² Seth Michael J. *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 265-266.lpp

palielinoties cukura ražošanas apjomam, to arī izdevās paveikt.⁹³ Ja Taivāna kļuva par, galvenokārt, cukura ražotāju, kas vēlāk tika eksportēts uz Japānu, tad Korejas galvenā eksportprece bija rīsi, kā kultivēšanai tika pievērsta vislielākā uzmanība. Šādā veidā Japānas kolonizācijas politika bija vērsta uz ekonomiski izdevīgu koloniju izveidošanu, kas palīdzētu Japānas Impērijai „*paplašināt industriālo kapitālismu, sevišķi, izveidot kravas kuģu un tirdzniecības industrijas nozares.*”⁹⁴

Tātad, runājot par to, kāpēc Japāna izveidoja koloniju Korejā, var minēt iepriekš apspriesto faktoru, ka Japāna nevēlējās pieļaut Ķīnas un sevišķi Krievijas klātbūtni tik tuvu. Šajā gadījumā, kolonizējot Koreju, kas tika apdraudēta no kontinenta puses, tā nosargājas savas pozīcijas. Kā otrais faktors varētu būt augstāk minētais ekonomiskais faktors. Japāna izveidoja savas kolonijas pēc rietumu valstu parauga, tomēr tai pat brīdī pielāgojot to situācijai Austrumāzijā. Katras kolonijas situācija bija atšķirīga no citas, tomēr visas tās kalpoja vienam mērķim – būt par ekonomisku atbalstu Japānas Impērijai.

3.1.1. Militārais periods

Laiks no 1910.-1919. gadam tiek uzskatīts par visgrūtāko periodu kolonizācijas laikā, jo korejiešiem bija jāpielāgojas jaunajai kārtība, kas sevī nesa apspiešanu. Spēcīgās pretestības dēļ pret Japānas varas ietekmes palielināšanos pussalā protektorāta laikā, tika pieņemti lēmumi no Japānas puses, kas nodrošināja pēc iespējas mazāku pretošanos jaunajai kārtībai no vietējiem iedzīvotājiem. Šajā periodā, ko korejieši sauc arī par „*tumšo periodu*” jeb *amhuki* (*amhukki* 암흑기), bija vērojama politiskā apspiešana gan kultūras, gan politiskajā dzīvē. „*Tumšajā periodā*” bija vērojama stingra policijas uzraudzība, bija nepieciešama tās atļauja jebkādu publisku sanāksmju rīkošanā, kā arī visas politiska rakstura tikšanās bija aizliegtas, stingri tika uzraudzīta prese, nebija pieļauti nekāda veida preses izdevumi, kas būtu vērsti pret Japānu un tās koloniālo režīmu.⁹⁵ Tika ziņots, ka „*pat klases audzinātāji tērpās uniformās un nēsāja līdzi zobenus.*” Kopš kolonijas centrālās valdības izveidošanās, korejiešiem valsts pārvaldes sistēmā netika doti svarīgi amati, tādējādi viņi nevarēja piedalīties un ietekmēt politiskos lēmumus. Aristokrātijas privilēģijas tika mazinātas,

⁹³ Myers Ramon H., Peattie Mark R. (ed.). *The Japanese Colonial Empire, 1895-1945*. Princeton, H.J.: Princeton University Press, 1987, 347.lpp

⁹⁴ Young Louise. *Japan's Total Empire: Manchuria and the Culture of Wartime Imperialism*. Berkley, Los Angeles, London: University of California Press, 1999, 432.lpp

⁹⁵ Seth Michael J. *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 266.lpp

tika izjaukts tās balanss. Pirmo reizi valdība skāra apgabalu un ciematu pārvaldes lietas, mazinot to autonomiju.⁹⁶

Par pirmo japāņu ģenerālgubernatoru kļuva Terauči Masatake (*Terauchi Masatake* 寺内正毅; 1852.-1919.), un jau viņa amata pirmajā gadā tika atklāts plāns, pēc kura viņu gribēja likvidēt Itō Hirobumi slepkavas brālēns Ans Mjon Guns (*An Myeng Kun* 안명근 安明根), kas tāpat kā viņa brālis Ans Čun Guns (*An Cun Gun* 안중근 安重根; 1879-1910), bija Korejas neatkarības aktīvistis. 1910.-1919.gada periodā tika apcietināti vairāki tūkstoši korejiešu politisku iemeslu dēļ.⁹⁷

Kā jau iepriekš tika minēts, pirmajā kolonizācijas posmā tika palielināts karavīru un militārās policijas skaits tieši no Japānas. Korejas armija 1910.gadā tika likvidēta, tomēr daudzi karavīri pievienojās partizānu cīnītājiem, kas kļuva par bruņotiem anti-japāņu aktīvistiem. Taču drīz vien šie partizānu cīnītāji tika nogalināti, apcietināti vai izraidīti no valsts, kā rezultātā, daļā no viņiem devās uz Mandžūriju un Krieviju, no kurienes viņi turpināja izrādīt savu pretestību partizānu karā pret Japānas militāriem spēkiem.⁹⁸

Viens no svarīgākajiem, ja ne pats svarīgākais notikums, kas noslēdza militārās valdīšanas režīmu, bija 1919.gada Pirmā Marta Neatkarības kustība. Pirmā Pasaules kara (1914.-1918.) noslēgumā Versaļas Miera konferencē 1919.gada janvārī tika parakstīts Versaļas līgums⁹⁹, kas noteica jaunu pasaules kārtību un sludināja mieru pēc Pirmā Pasaules kara. Lai arī būdami nelielā skaitā, nacionālistu un citādi domājošo cilvēku grupām Korejā tika dota cerība, kas skāra visus kolonijās dzīvojošos cilvēkus visā pasaulē. Šeit lielu lomu nospēlēja ASV prezidenta Vudro Vilsona (1856.-1924.) „Četrpadsmit punktu”¹⁰⁰ paziņojumā izskanējušie „tautas pašnoteikšanas” principi. Neskatoties uz to, ka tas attiecās uz Eiropas valstīm un tās iedzīvotājiem, korejieši jutās iedvesmoti un saviļņoti, raugoties uz šiem notikumiem, kas norisinājās vairāku tūkstošu kilometru attālumā. Drīz vien kāda izsūtīto trimdā, grupa, ko vadīja Kim Kju Šiks (*Kim Kyu Sik* 김규식 金奎植; 1881.-1950.), devās uz Parīzi, lai runātu par Korejas neatkarību. Līdzīgi rīkoties mēģināja arī kāda neliela korejiešu

⁹⁶ **Cumings Bruce.** *Korea's Place in the Sun: A Modern History.* New York: W.W. Norton, 1997, 152.lpp

⁹⁷ **Seth Michael J.** *A History of Korea: From Antiquity to the Present.* Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 266-267.lpp

⁹⁸ **Peterson Mark, Margulies Phillip.** *A Brief History of Korea.* New York: Facts on File, 2009, 143.lpp

⁹⁹ Apmēram 30 nāciju pārstāvji piedalījās Versaļas Miera konferencē un līguma parakstīšanā, starp kurām Lielbritānija, Francija, ASV un Itālija bija t.s. „Lielais Četrinieks.” Līgums ietvēra arī plānu izveidot Tautu Savienību, kas, galvenokārt, kalpotu kā starptautiska kolektīva drošības kārtība.

No: **U.S. Department of State. Office of the Historian.** The Paris Peace Conference and the Treaty of Versailles. <http://history.state.gov/milestones/1914-1920/ParisPeace> [skatīts 2013.05.13.]

¹⁰⁰ **U.S. Department of State. Office of the Historian.** Wilson's Fourteen Points, 1918. <http://history.state.gov/milestones/1914-1920/FourteenPoints> [skatīts 2013.05.13.]

kopiena, kas noorganizēja delegāciju, ko vadīja Ī Sun Mans (*Yi Sung Man* 이승만 李承晩; 1875.-1965.)¹⁰¹, tomēr tā izrādījās neveiksmīga nederīgo pašu dēļ. Visievērojamāko soli pretī neatkarībai spēra korejiešu studenti, kas atradās Japānā. Tika sapulcināti vairāk kā 600 studentu, kuri kopīgi iesniedza intelektuāļa un rakstnieka Ī Kvan Su (*Yi Kwang Su* 이광수 李光洙; 1892.-1950.) sastādīto deklarāciju, kas nekavējoties pieprasīja neatkarības piešķiršanu Korejai. Tikmēr arī Korejā dažādas cilvēku grupas pārsprieda neatkarības jautājumu. Kopā ar atbraukušajiem korejiešu studentiem no Japānas, pēc tam, kad tika paziņots par karaļa Kodžona nāvi, kas aktīvistiem kļuva par galējo grūdienu, 1.martā viņi devās iesniegt 36 cilvēku parakstīto deklarāciju. Japānas militārā policija tika pārsteigta nesagatavota, kad demonstrācijas sākās visā pussalas teritorijā, un, lai gan sākotnēji tika uzsvērts, ka šīs demonstrācijas ir nevardarbīga rakstura, atsevišķās reizēs bija vērojami incidenti, kuros tomēr bija pielietots spēks.¹⁰² Tiek ziņots, ka demonstrācijās piedalījās vismaz pusmiljons cilvēku marta un aprīļa mēnešos. Šajā laikā, saskaņā ar japāņu ierēdņu datiem, japāņu policija nogalināja 553 un arestēja vairāk nekā 12 000 cilvēku. Tomēr precīzs cietušo skaits nav zināms, jo arī šeit viedokļi dalās.¹⁰³

3.1.2. Kultūras periods

Pirmā Marta kustības notikumi ievērojami izmainīja situāciju Japānas kolonijā. Lielā korejiešu pretestība un japāņu skarbā vietējo iedzīvotāju apspiešana iedragāja apgaismības koloniālisma tēlu, ko Japāna vēlējās nosargāt. Drīz vien Japāna pārskatīja kolonijā piekopto politiku un uzsāka jaunu posmu Korejas kolonizācijas vēsturē, aizsākot „*Kultūras politiku*.”¹⁰⁴

Šī jaunā politika deva korejiešiem lielāku brīvību dažādās dzīves jomās. Korejieši nevilcinājās pēc iespējas vairāk un efektīvāk izmantot iegūto brīvību. Tika mazināti aizliegumi attiecībā pret vārda brīvību, dažādu nacionālistu, sociālistu un komunistu grupu sanāksmju organizēšanu. Atšķirībā no pirmajiem 10 gadiem kolonijā, „*Kultūras politikas*” laika posmā atkal parādījās avīzes un citas publikācijas korejiešu valodā.¹⁰⁵ Varētu teikt, ka

¹⁰¹ Ī Sun Mans vēlāk kļuva par pirmo Dienvidkorejas prezidentu, kura amatā viņš bija no 1948. gada līdz 1960.gadam.

¹⁰² **Seth Michael J.** *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011, 268.lpp

¹⁰³ **Cummings Bruce.** *Korea's Place in the Sun: A Modern History*. New York: W.W. Norton, 1997, 155.lpp

¹⁰⁴ **Peterson Mark, Margulies Phillip.** *A Brief History of Korea*. New York: Facts on File, 2009, 158.lpp

¹⁰⁵ **Cummings Bruce.** *Korea's Place in the Sun: A Modern History*. New York: W.W. Norton, 1997, 156.lpp

kolonija 1920. gados piedzīvoja kultūras renesansi un politisku aktivitāti. Dodot lielāku brīvību kolonijas iedzīvotājiem, Japāna, izmantojot Kultūras periodu, vēlējās iedrošināt korejiešus aktīvāk piedalīties kolonijas dzīvē, tai pat laikā īstenojot asimilācijas programmu ilgtermiņā.¹⁰⁶

Ļoti svarīgu lomu kolonizācijas periodā spēlēja radio. 1927.gadā tika izveidota Kjonsonas Radiopārraides Korporācija (*Kyengseng Bangsongkuk* 경성방송국 京城放送局), kas kolonizācijas perioda beigās bija izveidojusi stacijas visā kolonijā, ieskaitot arī retranslācijas filiāles Japānā, Mandžūrijā un Ķīnā, izveidojot nevienā citā 20.gs. kolonijā neredzētu komunikāciju tīklu. Japāņu ierēdņi ātri vien pamanīja radio pārraides nozīmīgumu kultūras asimilācijas procesā. Šādā veidā bija iespējams izplatīt japāņu valodu un valsts kultūras vērtības kolonizētajās zemēs. Vēlāk, nākamajā periodā, kas tiek dēvēts par „*Asimilācijas periodu*”, jaunizveidotais radio nospēlēja nozīmīgu lomu *naisen ittai* (内鮮一体)¹⁰⁷ izplatīšanā.¹⁰⁸

Koloniālais radio tika stingri kontrolēts no galvaspilsētas, tomēr bija nepieciešams risinājums tā izplatīšanai visā kolonijā. Lai rastu efektīvu risinājumu, valdībai nācās veikt ievērojamu piekāpšanos ieturētajā politikā un šis risinājums bija jaunu radio programmu izveidošana, kas būtu tikai korejiešu valodā. Bija nepieciešama publikas intereses piesaiste, lai varētu pārdot radio aparātus un gūt finansējumu. Pateicoties tam, ka tika izveidots kanāls, kurā tika pārraidītas programmas tikai korejiešu valodā, pārdoto radio aparātu apjoms palielinājās. „*Radio korejiešu valodā izveidoja unikālu kultūras telpu, kas caur dažādām informējošajām, izglītojošajām, ekonomiskajām un tīri izklaidējošajām programmām sūtīja publikai gaisa viļņus – telpu, kas bija pretrunā asimilācijas kultūras/politiskas loģikai (ja tāda vispār bija).*” „*Radio korejiešu valodā kļuva par svarīgu produktīvu koloniālās Korejas modernās, populārās kultūras izveidošanas spēku, un neskatoties uz to, ka šī kultūra bija japāņu koloniālais politiskais, kultūras un ekonomiskais pārkums, tas nospēlēja lomu Japānas kultūras hegemonijas gāšanā.*”¹⁰⁹

¹⁰⁶ **Shin Gi Wook, Robinson Michael (ed.).** *Colonial Modernity in Korea.* Cambridge: Harvard University Asia Centre, 2001, 54.lpp

¹⁰⁷ *Naisen ittai*, kas nozīmē „Japāna un Koreja kā vienots ķermenis,” idejas pamatā bija arguments, kas norāda uz to, ka japāņiem un korejiešiem ir kopīgi senči. Šī ideja parādās *Naisen ittai* lozungā — *Nisen Dōsoron* (*Nissen Dōsoron* 日鮮同祖論).

No: 森武麿/ **Mori Takemaro.** アジア・太平洋戦争。日本の歴史 (20) /Adžia taiheiyōsensō. Nihon no rekishi (20) (Āzija un Klusā okeāna karš. Japānas vēsture (20)/ 集英社版, 1992/ Shūeishagen, 1992, 274.lpp

¹⁰⁸ **Shin Gi Wook, Robinson Michael (ed.).** *Colonial Modernity in Korea.* Cambridge: Harvard University Asia Centre, 2001, 52- 53.lpp

¹⁰⁹ Turpat, 53.lpp

Lai arī valdības kontrolēts, korejiešiem radio viņu dzimtajā valodā bija svarīgs viņu identitātes saglabāšanas elements. Kolonijas valdības ideja, izveidojot radio korejiešu valodā, bija vērsta uz publikas piesaisti, tādā veidā tika mēģināts vietējo publiku piesaistīt Japānas kultūrai, atbalstīt un izplatīt kultūras asimilācijas kampaņu, tomēr rezultāts bija pavisam pretējs. Radio palīdzēja saturēt cilvēkus kopā, bet ne tikai. Savukārt, „*kultūras nacionālisti radio redzēja kā kultūras pazīmi un tehnoloģisko izaugsmi Korejā.*”¹¹⁰

„*Kultūras periods*” aizsākās ar plašām protesta demonstrācijām, kas bija vērstas pret Japānas valdīšanu, līdzīgi tas arī noslēdzās. 1929.gada nogalē tas, kas aizsākās kā neliela sadursme starp korejiešu un japāņu studentiem, pārrauga plašās demonstrācijās, kas izplatījās pārējās Korejas daļās, kļūstot par otro lielāko protestu pret koloniālo režīmu pussalā.¹¹¹

3.1.3. Asimilācijas periods

Pēdējais koloniālisma periods bieži vien tiek dēvēts par Asimilācijas periodu. Šī perioda laikā Japāna iesaistījās Klusā Okeāna karā jeb *Taiheijūseisō* (*Taiheiyūseisō* 太平洋戦争; 1941.g.7.decembris-1945.g.2.septembris), kurā piedalījās arī Lielbritānija, ASV un Padomju Savienība. Japānas mēģinājumi iekarot Ķīnas ziemeļu daļu tika nosodīti un tā kļuva starptautiski izolēta. Iesaiste karā prasīja daudz resursu, kuru Japānai sāka trūkt, pie tam, ASV, kas līdz šim bija eļļas piegādātājs, atteicās to turpmāk pārdot Japānai. Kā tas viss ietekmēja Koreju, kas bija Japānas kolonija?¹¹²

Korejai, kas iepriekš baudīja zināmu brīvību savā zemē, šis nākamais periods izrādījās pietiekami smags un nepatīkams, tādējādi vēl mūsdienās daudzi par šo periodu runā nelabprāt. Patiesībā, kolonizācijas periods kā tāds Korejā netiek apspriests labprāt, nedz arī ir pietiekami daudz literatūras avotu, kas pastāstītu pasaulei par notikumiem šajā periodā sīkumos. Arī pati Japāna cieši glabā pirms 2. Pasaules kara laika dokumentus arhīvos. Ziemeļkorejā visa vēsture ir apkopota Kim Irsena (*Kim Il Seng* 김일성; 1912.-1994.) dzīves aprakstos, kamēr Dienvidkorejas vēsturnieki kolonizācijas perioda notikumus nespēj apkopot un izveidot arhīvus neprecīzas informācijas dēļ, kas pārāk daudz balstīta uz emocijām, kā arī „*dienvidos viens noteikt periods – starp 1935. un 1944.gadu – ir tukšs trauku skapis.*”¹¹³

¹¹⁰ **Shin Gi Wook, Robinson Michael (ed.).** *Colonial Modernity in Korea.* Cambridge: Harvard University Asia Centre, 2001, 55.lpp

¹¹¹ **Peterson Mark, Margulies Phillip.** *A Brief History of Korea.* New York: Facts on File, 2009, 166-167.lpp

¹¹² Turpat. 167.lpp

¹¹³ **Cumings Bruce.** *Korea's Place in the Sun: A Modern History.* New York: W.W. Norton, 1997, 139.lpp

Pēc tam, kad Japāna okupēja Mandžūriju, kas tika pārdēvēta par Manšūkoku (*Manshūkoku* 満州国), uz jauno koloniju tika sūtīts korejiešu darbaspēks. Tur korejieši cēla dzelzceļus, vilka telegrāfa līnijas, stādīja rīsus, cēla rūpnīcas.¹¹⁴ Pēc 1938.gada daudzi korejieši dienēja Japānas armijā. Vēlāk, 1934.gadā Korejas skolās tika ieviesta jauna sistēma, kura paredzēja japāņu valodas un Japānas vēstures apmācību, tomēr drīz vien koloniālā valdība vēlējās ieviest japāņu valodas lietojumu visos biznesa darījumos, banku oficiālie dokumenti arī tika pierakstīti, izmantojot japāņu valodu.¹¹⁵

Pamazām visā valstī bija manāma japāņu kultūras asimilācijas politikas piekopšana. Kopš 1936.gada katrā ciematā bija jābūt vienam *sintoisma* (*shintō* 神道) templim, kas regulāri bija jāapciemo. Seulā esošajā „*Dienvidu kalnā*” jeb Namsanā (*Namsan* 南山) atradās Korejas imperiālais *sintoisma* templis, kas tika uzskatīts par visas valsts aizbildi. Tomēr vēlāk visi šie templi tika iznīcināti.¹¹⁶

Vēl viena svarīga asimilācijas perioda iezīme, par kuru mūsdienās daudzi vēsturnieki vēl strīdas, ir japāņu vārdu pieņemšana piespiedu kārtā un japāņu valodas izmantošana, līdz ar korejiešu valodas aizliegšanu skolās.

「*Sākot ar 1939.gadu korejiešu tradicionālie cilvēku vārdi tika likvidēti, piespiežot iedzīvotājus pieņemt japāņu stila vārdus, (...) un jau 1940. gada beigās apmēram 80% korejiešu nomainīja savus vārdus.*」¹¹⁷

「*Kopš 1937.gada sākumā skolās bija unisonā jāsniedz zvērests Japānas impērijai, (...) jāizrāda lojalitāte imperatoram, jāpielūdz imperatora pils, un unisonā jādzied valsts himna. Pēc tam, kad sākās Japānas-Ķīnas karš, Korejas valsts ierēdņiem un parlamenta pārstāvjiem ikdienā bija jāizmanto japāņu valoda; 1938.gada martā skolās korejiešu valoda, patiesībā, tika aizliegta. Tādējādi, turpmāko 15 gadu laikā korejiešu skaits, kas saprata japāņu valodu (...).*」¹¹⁸

Lai arī Asimilācijas periods korejiešiem, līdzīgi kā pirmais, Militārais periods, bija psiholoģiski un fiziski grūts, tomēr nevar noliegt to, ka Koreja, būdama Japānas kolonija,

¹¹⁴ 権香淑 / **Kwon Hyang Suk**. 「朝鮮族の移動と東北アジアの地域的ダイナミズム: エスニック・アイデンティティの逆説」 / Chōsenzo no idō to tōhoku ajia no chiikiteki dainamizu: esunikku aidentiti no gyakusetsu. (Čosen dinastijas kustības un Ziemeļaustrumu Āzijas reģionālā dinamika: etniskās identitātes paradokss.) 北東アジア研究, 2011/ Hokutō ajia kenkyū, 2011, 36.lpp http://hamada.ushimane.ac.jp/research/organization/near/41kenkyu/kenkyu20.data/20-04_kwon.pdf [skatīts 2012.10.07.]

¹¹⁵ **Cumings Bruce**. *Korea's Place in the Sun: A Modern History*. New York: W.W. Norton, 1997, 169-170.lpp

¹¹⁶ 森武麿 / **Mori Takemaro**. アジア・太平洋戦争。日本の歴史 (20) / Adžia taihei'yōsensō. Nihon no rekishi (20) (Āzija un Klusā okeāna karš. Japānas vēsture (20)/ 集英社版, 1992/ Shūeishagen, 1992, 274.lpp

¹¹⁷ Turpat. 274.lpp

¹¹⁸ Turpat. 274.lpp

daudz ko ir ieguvusi. Visā kolonizācijas laikā Japāna ieguldīja daudz līdzekļus Korejas industrializācijā un tās ekonomikas attīstībā. Protams, ka Japāna, attīstot savas kolonijas, bija lielāks ieguvējs nekā pašas kolonijas, tomēr tieši kolonizācijas laikā ielikto pamatu dēļ, Koreja ir spējusi strauji attīstīties ekonomiski pēckara gados.

3.2. Attīstības ceļā

Mūsdienās Dienvidkoreja ir kļuvusi par vienu no attīstītākajām valstīm pasaulē, no kurienes nāk tādi zīmoli, kā *Samsung*, *LG*, *KIA*, *Hyundai*, u.c., kas mums visiem ir zināmi un ir iecienīti, pateicoties to ražoto produktu kvalitātei. Piemēram, *Samsung Electronics*, ir viena no lielākajām tehnoloģiju kompānijām pasaulē, kuras ražotos produktus izmanto visās pasaules malās. Kā gan valsts, kas vēl pagājuša gadsimta vidū, tāpat kā tās „māsa” – Ziemeļkoreja -, kļuva par upuri valsts dalīšanās divās varas ietekmes sfērās, kas manāmi iedragāja iespējas atkal nostāties uz kājām, tomēr spēja sasniegt pasaules lielvalstu attīstības līmeni? Sākotnēji tā bija Ziemeļkoreja, kura pēc neatkarības iegūšanas strauji sāka ekonomiski attīstīties, tomēr, mūsdienās mēs varam redzēt pavisam citu rezultātu – Dienvidkoreja ir tā, kas atrodas priekšgalā.

Pats svarīgākais Korejas attīstības pirmo soļu speršanā bija tas, ka Japāna, līdz ar kolonijas izveidošanu pussalā 1910.gadā, likvidēja veco kārtību, atceļot verdzību, veicot civiltiesību kodifikāciju, u.c. Īsā laika periodā tā spēja paveikt to, ko Koreja nespēja ilgus gadsimtus, tāpēc sākotnēji bija liela daļa korejiešu, kas nebija nemaz tik negatīvi noskaņoti pret Japānas ietekmi, līdz vētrainām korejiešu prasībām pēc neatkarības un līdz tā sāka iesaistīt vietējos iedzīvotājus karos, kuros Japāna cīnījās.¹¹⁹

Korejas ekonomika sāka uzlaboties kolonizācijas periodā, kad tā bija kļuvusi par Japānas impērijas neatņemamu sastāvdaļu. Šajā laikā iedzīvotāju skaits, kā arī IKP palielinājās, pavērās plašākas darbības iespējas biznesa sfērā.¹²⁰ Pateicoties ekonomiskai izaugsmei, palielinājās darba vietu skaits valstī. Statistika rāda, ka laika periodā no 1905.gada līdz 1945.gadam nodarbināto skaits palielinājās par apmēram 40%.¹²¹ Lai arī sākotnēji tika

¹¹⁹ **Amsden Alice H.** *Asia's Next Giant: South Korea and Late Industrialization*. New York: Oxford University Press, 1992, 32.lpp

¹²⁰ **Chung Young Iob.** *South Korea in the Fast Lane: Economic development and Capital Formation*. New York: Oxford University Press, 2007, 7.lpp

¹²¹ **Chung Young Iob.** *Korea under Siege, 1876-1945: Capital Formation and Economic Transformation*. New York: Oxford University Press, 2006, 218.lpp

veidotas lielākoties japāņu kompānijas, 1920. gados, kad Japānas valdība aizsāka „*Kultūras periodu*,” Korejā parādījās japāņu-korejiešu kompānijas, kā arī korejiešu kompānijas, tomēr tās joprojām bija mazākā skaitā un ar pavisam nelielu kapitālu salīdzinot ar japāņu kompānijām.¹²² Un tomēr attīstība bija manāma. Viens no šīs ekonomiskās attīstības faktoriem bija *čebol* (*Caypel 재벌 財閥*)¹²³ izveidošanās, kas radās, ņemot par piemēru japāņu *dzaibacu* (*zaibatsu 財閥*)¹²⁴. *Čebol* izveidojās starp zemes īpašniekiem, kas kļuva par uzņēmējiem, kas, dibinot jaunus un veiksmīgus uzņēmumus, palīdzēja attīstīt un uzlabot ekonomisko situāciju, tai skaitā, aktīvi darbojoties eksporta sfērā. Jau 1930. gadu beigās vairāk nekā 40% no saražotām precēm tika eksportētas uz ārzemēm.¹²⁵ Visnozīmīgākā eksporta prece Korejā bija rīsi. Sākotnēji Korejas lauksaimniecības sektors nebija pietiekami attīstījies, lai spētu saražot lielu daudzumu rīsu, kas būtu pietiekami visai nācijai, tomēr tās potenciāls bija lielāks nekā pašai Japānai, tādējādi Japānas valdība nolēma investēt lauksaimniecības nozarē, paaugstinot ražošanas kvalitāti, kā rezultātā, Koreja spēja ražot lielu daudzumu rīsu, kas tika eksportēti uz Japānu,¹²⁶ tai pat laikā, lietojot uzturā prosu, kas tika importēta no Mandžūrijas.¹²⁷ Turklāt, neskatoties uz rīsu ražošanas daudzuma pieaugumu, 1920. gadu beigās Korejas lauksaimniecības nozare piedzīvoja kritumu, kamēr Japānā veidojās rīsu pārpalikumi.¹²⁸

Lauksaimniecības nozarē 1930. gados tika veiktas dažādas reformas un kampaņas, lai uzlabotu zemnieku un ciematu ekonomisko stāvokli, samazinot nabadzības līmeni un parādu daudzumu, kas bija zemnieku ikdiena pēdējos gados. Tomēr zemnieku dzīves apstākļu uzlabošana nebija vienīgais kampaņas, kas pazīstama kā *Lauku Revitalizācijas Kampaņa* (1932-1940), mērķis. Ciematu un valsts valdības starpā bija manāms komunikāciju trūkums, tāpēc tika izveidotas asociācijas, kuru nodoms bija uzlabot kontaktēšanos abu pušu starpā.¹²⁹

¹²² **Cumings Bruce.** *Korea's Place in the Sun: A Modern History.* New York: W.W. Norton, 1997, 162.lpp

¹²³ *Čebol* ir ģimenes veidots konglomerāts Dienvidkorejā. Šādas grupas ir bijušas tās straujas industriālās attīstības centrā daudzus gadus, un pārklāj lielāko biznesa sfēru daļu.

No: **Financial Times Lexicon.** <http://lexicon.ft.com/Term?term=chaebol> [skatīts 2013.08.31.]

¹²⁴ *Dzaibacu* – radniecību kompāniju grupas, kuras pieder vienas ģimenes locekļiem; tās centrā bija banka, kurā glabājās šo kompāniju akcijas. *Dzaibatsu* beidza pastāvēt pēc 2.pasaules kara.

No: **Financial Times Lexicon.** <http://lexicon.ft.com/term?term=zaibatsu> [skatīts 2013.08.31.]

¹²⁵ **Chung Young Iob.** *South Korea in the Fast Lane: Economic development and Capital Formation.* New York: Oxford University Press, 2007, 8.lpp

¹²⁶ **Mitsuhiko Kimura.** "The Economics of Japanese Imperialism in Korea, 1910-1939." *The Economic History Review*, New Series, Vol. 48, No. 3 (Aug., 1995), 559.lpp

¹²⁷ **Cumings Bruce.** *Korea's Place in the Sun: A Modern History.* New York: W.W. Norton, 1997, 168.lpp

¹²⁸ **Shin Gi Wook, Robinson Michael (ed.).** *Colonial Modernity in Korea.* Cambridge: Harvard University Asia Centre, 2001, 79.lpp

¹²⁹ Turpat.70.lpp

„Jau no sākuma valdība lika skaidri manīt, ka lauku atjaunošanai ir jāsasniedz abi - gan materiālais, gan garīgais aspekts ciematu dzīvē.”¹³⁰

Līdz ar industriālās sfēras attīstību, jaunizveidotām kompānijām bija iespēja gūt lielāku finansiālo atbalstu no valdības puses. Daudzas kompānijas nespēja tik galā ar parādiem un to sākotnējais kapitāls nebija pietiekami liels, tādēļ radās iespēja ņemt aizdevumus ar privilēģijām, kurus izsniedzas valsts bankas. Šīs jaunizveidotās prakses vidū atradās Korejas Industriālā Banka jeb Čosen Šokusan Ginkō (*Chōsen Shokusen Ginkō* 朝鮮殖産銀行)¹³¹, kas bija galvenais lielāko korejiešu firmu kapitāla avots. 1909.gadā tika izveidota Čosenas Banka (*Chosen Unhayng* 朝鮮銀行), kas bija valsts centrālā banka, kuras filiāles bija atvērtas Mandžūrijā, tādējādi koncentrējoties uz šo ZA Ķīnas reģionu. Interesanti ir arī tas, ka Čosenas Banka atvēra ofisu Ņujorkā, lai iegūtu aizdevumus koloniālajai izplatībai.¹³² Izpētot materiālus, var redzēt, ka Japāna savā kolonizēšanas politikā nedarbojās pilnīgi neatkarīgi. Atverot Čosenas Bankas ofisu ASV, tā meklēja finansiālo palīdzību no tālajiem rietumiem. ASV un Lielbritānijas klātbūtne koloniālajā Korejā bija manāma arī citās jomās, kā piemēram, zelta raktuvju izmantošanu Japāna atstāja ASV pārziņā, jo pašai Japānai nebija nepieciešamās tehnoloģijas, kādas bija amerikāņiem. Līdzīga situācija noritēja arī eļļas kompānijā, kur tika izmantoti ASV eļļas kompānijas plāni un konsultācijas, kas pierādīja ASV dominēšanu pasaulē šajās sfērās 20.gs. vidū.¹³³

ASV svarīgu lomu Korejā turpināja spēlēt arī pēc Korejas kara laikā, kura rezultātā starp jaunizveidoto Dienvidkorejas valsti un ASV izveidojās ekonomiska, politiska un militāra rakstura savstarpējās attiecības. Atšķirībā no Ziemeļkorejas, Dienvidkoreja mūsdienās uz ASV raugās gaišām acīm, abas valstis ir sabiedrotās.¹³⁴

Kolonizācijas periodā sāka plaukt infrastruktūra. Japānas valsts, iespējams, visvairāk investēja tieši transportu un komunikāciju projektos, kas pēc valdības domām bija nepieciešams, lai gūtu pēc iespējas labāku kontroli pār kolonijām un lai satuvinātu koloniju un Japānas valsts ekonomikas. Tika celti dzelzceļi, ostas, ceļi, noliktavas, bankas, u.c.¹³⁵ Dzelzceļa līniju būvēšana savienoja Koreju ar ne tikai ar Ķīnu un Krieviju, bet bija iespējams

¹³⁰ **Shin Gi Wook, Robinson Michael (ed.).** *Colonial Modernity in Korea.* Cambridge: Harvard University Asia Centre, 2001, 83.lpp

¹³¹ Korejiešu valodā pazīstama arī kā *Cosen Siksan Unhayng* (조선식산은행).

¹³² **Cumings Bruce.** *Korea's Place in the Sun: A Modern History.* New York: W.W. Norton, 1997, 163-164.lpp

¹³³ Turpat. 165.lpp

¹³⁴ **Kang David C.** "Status and Leadership on the Korean Peninsula". Elsevier, 2010, 552.lpp

<http://www.fpri.org/orbis/5404/kang.korea.pdf> [skatīts 2012.10.07.]

¹³⁵ **Myers Ramon H., Peattie Mark R. (ed.).** *The Japanese Colonial Empire, 1895-1945.* Princeton, H.J.: Princeton University Press, 1987, 351-352.lpp

pat aizbraukt līdz Eiropai tādā veidā, paverot plašas iespējas iepazīt pasauli. Arī uzbūvēto ceļu daudzums krasi palielinājās, ņemot vērā to, ka iepriekš Korejā ceļu nebija vispār, tomēr jau 1945.gadā cauri valstij vijās 53 000 km auto un lauku ceļi, kas bija milzīgs sasniegums salīdzinot ar citām Āzijas valstīm.¹³⁶

Kolonizācijas periods, kam bija raksturīga attīstība un arī zināma agresija, beidza pastāvēt 1945.gadā, kad Japāna tika sakauta 2.pasaules karā un guva lielus zaudējumus savā teritorijā. Japāņi pamazām atstāja Korejas teritoriju – armija tika izvesta, Japānas iedzīvotāji, kas bija dzīvojuši pussalā, devās atpakaļ uz mājām. Savukārt liela daļa korejiešu, kuri bija migrējuši uz Japānu kolonizācijas perioda sākumā, tēvzemē izveidojušās politiskās situācijas dēļ, būdami nedroši par valsts nākotni, nolēma palikt Japānā.¹³⁷

Kas bija palicis no Japānas kolonijas gadiem Korejā? Korejas ziemeļu daļā bija Japānas izveidotā smagā industrija, kurai bija jākalpo Japānas mērķiem attiecībā pret kontinentālo teritorijas daļu. Savukārt Korejas dienvidu daļā pārsvarā bija vieglā industrija, kā piemēram, tekstilrūpniecība, kas Dienvidkorejā ieņēma dominējošo pozīciju pēckara gados. Dienvidkoreja, kas pēc pussalas sadalīšanas kļuva par demokrātisku valsti, saglabāja kolonizācijas laikā gūtās zināšanas un pieredzi finanšu jomā, tādējādi 1960. un 1970. gados piedzīvojot veiksmīgu ekonomisko un industriālo attīstību.¹³⁸

Mūsdienās Dienvidkoreja industriālās un ekonomiskās attīstības un stabilitātes ziņā stāv blakus Japānai, valstij, kas ir pierādījusi, ka spēj ļoti lielā ātrumā pēc kritiena nostāties uz kājām. Lai arī abas valstis pasaulē ieņem augstas pozīcijas ekonomiskā attīstībā un lai arī pēc kolonizācijas perioda to attiecības ir normalizējušās, joprojām pastāv strīdi un problēmas, kuras tās nespēj pilnībā atrisināt. Abu valstu konfliktu vidū parādās teritoriālā rakstura jautājums, vēsturisko faktu sagrozīšana Japānas mācību grāmatās, jautājums par korejiešu (arī citu Austrumāzijas un Dienvidaustrumāzijas valstu) sievietēm, kuras kara laikā tika pievērstas prostitūcijai,¹³⁹ arī bieži vien tiek apstrīdēta aneksijas likumība kā tāda. Atsevišķi vēsturnieki, pētot dažādus vēstures materiālus un dokumentus, uzskata, ka teorētiski Korejas aneksija, ko veica Japāna, nebija likumīga, vai vismaz vardarbīga, ko tā pielietoja, nebija ar likumu

¹³⁶ **Cumings Bruce.** *Korea's Place in the Sun: A Modern History.* New York: W.W. Norton, 1997, 167.lpp

¹³⁷ 松尾尊よし/**Matsuo Takayoshi.** 国際国家への出発。日本の歴史（21）/Kokusai kokka e no shuppatsu. Nihon no rekishi (21) /集英社版, 1993/ Shūeishagen, 1993, 140.lpp

¹³⁸ **Cumings Bruce.** "Japanese Colonialism in Korea: A Comperative Perspective". Stanford University, 1997, 37-38.lpp <http://iis-db.stanford.edu/pubs/10066/Cumings.etc.pdf> [skatīts 2012.10.04.]

¹³⁹ **Yang Ki Woong.** "South Korea and Japan's Frictions over History: A Linguistic Constructivist Reading. Asian Perspective", Vol. 32, No.3, 2008, 60-61.lpp. <http://www.asianperspective.org/articles/v32n3-c.pdf> [skatīts 2012.10.05.]

atbalstāma.¹⁴⁰ Tomēr pēc citu ekspertu domām abu valstu „attiecības nav tik sliktas kā izskatās no ārpuses,” un, ka „abu valstu līderi apzinās, ka mierīgākos brīžos, viņi ir savstarpēji saistīti vairākos līmeņos un tām ir nepieciešamība atbalstīt vienu otru,” jo neskatoties uz gadījumiem, kad attiecības tiek saasinātas, ir saskatāmi vairāki kultūras notikumi, kas ir spējuši vienot cilvēkus un to intereses Japānā un Dienvidkorejā.¹⁴¹

Savukārt, attiecības starp Japānu un Ziemeļkoreju un daudz saspīlētākas un draudīgākas. Kā jau iepriekš minēts, Dienvidkoreja kļuva par demokrātisku valsti, par vienu no ekonomiskiem līderiem Austrumāzijas reģionā, kamēr Ziemeļkoreja, kas sākotnēji, pēc Korejas kara, izvirzījās priekšgalā, vēlākos gados tā piedzīvoja kritienu un nav vairs spējusi panākt Dienvidkoreju ekonomiskās attīstības ziņā. Ziemeļkoreja paļāvās uz smago rūpniecību un nestimulēja cita veida produktu ražošanu, ļoti liela daļa Ziemeļkorejas resursu bija paredzēti armijas uzturēšanai un atbalstam. Tieši šo iemeslu dēļ PSRS, kas Ziemeļkorejai kalpoja kā valsts pārvaldīšanas paraugs, sabruka, un tieši tāpēc pēc 1970.gadiem Ziemeļkoreja piedzīvoja ekonomisko kritienu, pēc kura tā vairs nespēja atgūties.¹⁴²

¹⁴⁰ **Kim Young Koo.** “The Validity of Some Coerced Treaties in the Early 20th Century: A Reconsideration of the Japanese Annexation of Korea in Legal Perspective”. Selected Works, 2002, 30.lpp
http://works.bepress.com/young_kim/3/ [skatīts 2012.10.07.]

¹⁴¹ **Pan Esther.** “Japan’s relationship with South Korea”. 2005. <http://www.cfr.org/japan/japans-relationship-south-korea/p9108> [skatīts 2012.10.08.]

¹⁴² **Lee Bong.** *The Unfinished War: Korea*. New York: Algora Publishing, 2003, 247.lpp

Secinājumi

Rakstot darbu, tika aplūkoti un apkopoti dažādi literatūras avoti, kurus izpētot tika nonākts pie secinājuma, ka literatūras avoti, kuri ietver informāciju par kolonizācijas periodu ne vienmēr ir vienprātīga. Viedokļi mēdz dalīties starp korejiešu un japāņu vēsturniekiem un pētniekiem, tomēr šī nevienprātība parasti ir sastopama, apskatot kādus noteiktus vēsturiskos notikumus, kuru pierādīšanā nav pieejami nelokāmi pierādījumi un fakti, vai pat ja tādi ir.

Aplūkojot Korejas vēstures pirmsākumus, var novērot pussalas iedzīvotāju attiecību uzturēšanu ar Japānas salu arhipelāga iedzīvotājiem jau senos laikos. Šo attiecību uzturēšanas pamatā bija tirdzniecība un kultūras apmaiņa. Pamazām tieši caur Korejas pussalu, Japānas salu iedzīvotāji iepazinās ar Ķīnas kultūru un ietekmējās no tās, vēlāk personalizējot to.

Čosonas dinastijas laikā Koreja nodibināja ciešākus sakarus ar Ķīnu, no kuras pussalā ienāca konfuciānisms un budisms, kas vēlāk caur Koreju nonāca arī Japānā.

16.gs. veiktie Tojotomi Hidejoši uzbrukumi Korejai parādīja Japānas vēlmi pietuvoties Ķīnai un nostiprināt savas teritoriālās pozīcijas kontinentā. Arī pēc vairākiem gadsimtiem, Japāna, kļūstot par spēcīgu un ietekmīgu valsti pēc tās „atvēršanas,” mēģināja nostiprināt savas pozīcijas ziemeļaustrumu Ķīnas teritorijā, izveidojot koloniju, līdzīgi kā tas notika ar Koreju.

16.gs. beigās līdz ar pirmo kontaktu nodibināšanu ar rietumniekiem, Koreja iepazīna kristietību, kuru tā uztvēra negatīvi. Izpētot avotus, var secināt, ka tika veiktas kristiešu vajāšanas. Korejas valdība jauno reliģiju uztvēra kā draudu, jo tā nākusi no „rietumu barbariem,” tādēļ, pieļaujot tās klātesamību Korejas teritorijā, tika pieļauta rietumnieku ierašanās un savas varas izplatīšana pussalā, kas bija pilnīgi pretrunā ar Čosonas dinastijas pieņemto politiku.

Rakstot darba 2.daļu, tika secināts, ka korejiešu pārlietu lielā piesardzība un nevēlēšanās ielaist svešiniekus savā zemē, bija saistīta ar iebrukumiem, kas tika pārciesti iepriekšējos gados. Tomēr vismaz neliela daļa korejiešu, kas devās ik pa laikam uz Ķīnu diplomātiskās misijās, sastopoties ar rietumniekiem un viņu atvestajiem rietumu izgudrojumiem, izrādīja interesi par „rietumu barbariem.” Pateicoties tam, drīz vien Koreja tika iepazīstināta ar šiem izgudrojumiem un atklājumiem.

19.gs. tika veikti vairāki mēģinājumi „atvērt” Koreju, tomēr vienīgie, kam tas izdevās bija japāņi, kas sekoja tam pašam piemēram kā Japāna tika „atvērta,” kad 1853.gadā ieradās komodors Perijs. Korejas „atvēršana” nozīmē radikālas izmaiņas valstī un sabiedrībā nākotnē.

Izpētot informāciju par pirms koloniālo periodu Korejā pēc tam, kad tika izveidots protektorāts, var novērot neskaitāmas reformas, kas tika veiktas uzreiz pēc līguma noslēgšanas. Tomēr šis pirms koloniālais periods ir pazīstams arī ar zemnieku nemieriem, kas bija aizsākušies jau 1860. gados. Zemnieki, kuri līdz šim bija apspiesti, lai arī bija tie, kas nodrošināja valsti ar pārtiku, veica vairākas protesta akcijas, izveidojot nemierus, kuru savaldīšanā koloniālā valdība nespēja paļauties tikai uz saviem spēkiem. Pazīstama kā Tonhakas kustība, tā tika aizsākta, lai atbrīvotos no japāņu varas ietekmes un lai uzlabotos dzīves apstākļi lauku rajonos, tomēr rezultāts šiem nemieriem un Tonhakas kustības darbībai, bija pilnīgi pretējs gaidītajam.

Kolonizācijas periods Korejā sākās ar agresivitāti un politisko apspiestību, kas noveda pie Pirmā marta kustības notikumiem, kas pāršalca visu koloniju. Pateicoties šiem notikumiem, koloniālā valdība nolēma mainīt savu politiku un iesākās Kultūras periods, kura laikā korejiešiem tika dotas lielākas tiesības uz brīvību. Šis laiks bija nozīmīgs korejiešiem, jo viņiem bija iespēja izveidot un nostiprināt savu identitāti un nezaudēt kultūras vērtības. Tomēr Asimilācijas periods, kas ietvēra pēdējo kolonizācijas perioda desmitgadi, atstāja korejiešus tumšu atmiņu varā.

Izpētot koloniālās Korejas attīstību, var secināt, ka tās esamība bija vērojama finansiālajā sfērā, infrastruktūrā, ražošanas industrijās, un, ka, kaut sākotnēji Japānas investēšana Korejā un citās kolonijās bija ar nolūku uzlabot ekonomisko situāciju pašā Japānā, pēc kara gados šo ieguldījumu rezultāts bija devis pozitīvas pārmaiņas pašām kolonijām. Tām bija iespēja attīstīties tālāk uz jau izveidotā pamata iepriekš minētajās sfērās.

Visbeidzot, tika noskaidrots, ka kaut arī lielākā daļa korejiešiem kolonizācijas periods saistīts ar agresiju, vardarbību, apspiešanu, kur ir arī daļa patiesības, tomēr nevar noliegt faktu, ka daudzas Japānas valdības ieviestās reformas un citāda veida ieguldījums, palīdzējis Korejai attīstīties pēc tam, kad tā tika sadalīta divās ietekmes sfērās.

Rezultātā, apkopojot visus pieejamos materiālus un nonākot pie augstāk minētajiem secinājumiem, visi izvirzītie uzdevumi tika izpildīti un mērķis parādīt vai un kā Korejas attīstību ietekmēja Japāna tika sasniegts.

Literatūras saraksts

Pētījumi

1. **Amsden Alice H.** *Asia's Next Giant: South Korea and Late Industrialization*. New York: Oxford University Press, 1992.
2. **Chung Young Iob.** *Korea under Siege, 1876-1945: Capital Formation and Economic Transformation*. New York: Oxford University Press, 2006.
3. **Chung Young Iob.** *South Korea in the Fast Lane: Economic development and Capital Formation*. New York: Oxford University Press, 2007.
4. **Cumings Bruce.** *Korea's Place in the Sun: A Modern History*. New York: W.W. Norton, 1997.
5. **Duus Peter (ed.).** *The Cambridge History of Japan. Vol. 6. The Twentieth Century*. New York: Cambridge University Press, 2008.
6. **Jansen Marius B.** *The Making of Modern Japan*. Cambridge, London: The Belknap Press of Harvard University Press, 2002.
7. **Lee Bong.** *The Unfinished War: Korea*. New York: Algora Publishing, 2003.
8. **Morton W. Scott, Olenik J. Kenneth.** *Japan: Its History and Culture*. USA: McGraw-Hill, 4 edition, 2004.
9. **Myers Ramon H., Peattie Mark R. (ed.).** *The Japanese Colonial Empire, 1895-1945*. Princeton, H.J.: Princeton University Press, 1987.
10. **Noland Marcus.** *Avoiding the Apocalypse: The Future of the Two Koreas*. Washington, D.C.: Institute for International Economics, 2000.
11. **Oberdorfer Don.** *The Two Koreas: A Contemporary History*. New York: Basic Books, 1997.
12. **Peterson Mark, Margulies Phillip.** *A Brief History of Korea*. New York: Facts on File, 2009.
13. **Pratt Keith.** *Everlasting Flower: A History of Korea*. London: Reaktion Books, 2007.
14. **Seth Michael J.** *A History of Korea: From Antiquity to the Present*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2011.
15. **Shin Gi Wook, Robinson Michael (ed.).** *Colonial Modernity in Korea*. Cambridge: Harvard University Asia Centre, 2001.
16. **Tipton Elise K.** *Modern Japan: A Social and Political History*. London, New York: Routledge, 2002.
17. **Tsurumi Shunsuke.** *An Intellectual History of Wartime Japan, 1931-1945*. London, New York: KPI, 1986.
18. **Young Louise.** *Japan's Total Empire: Manchuria and the Culture of Wartime Imperialism*. Berkley, Los Angeles, London: University of California Press, 1999.

Publikācijas un raksti

19. **Cumings Bruce.** "Japanese Colonialism in Korea: A Comperative Perspective". Stanford University, 1997. <http://iis-db.stanford.edu/pubs/10066/Cumings.etc.pdf> [skatīts 2012.10.04.]
20. **Kang David C.** "Status and Leadership on the Korean Peninsula". Elsevier, 2010. <http://www.fpri.org/orbis/5404/kang.korea.pdf> [skatīts 2012.10.07.]
21. **Kim Young Koo.** "The Validity of Some Coerced Treaties in the Early 20th Century: A Reconsideration of the Japanese Annexation of Korea in Legal Perspective". Selected Works, 2002. http://works.bepress.com/young_kim/3/ [skatīts 2012.10.07.]

22. **Kunitoshi Matsuki.** “Japan’s Annexation of Korea: It was the Japanese People who were forcibly deprived”. http://www.sdh-fact.com/CL02_1/76_S4.pdf [skatīts 2012.10.05.]
23. **Mitsuhiko Kimura.** “The Economics of Japanese Imperialism in Korea, 1910-1939.” The Economic History Review, New Series, Vol. 48, No. 3 (Aug., 1995), 559.lpp
24. **Yang Ki Woong.** “South Korea and Japan’s Frictions over History: A Linguistic Constructivist Reading. Asian Perspective”, Vol. 32, No.3, 2008, 59-86.lpp. <http://www.asianperspective.org/articles/v32n3-c.pdf> [skatīts 2012.10.05.]

Interneta avoti

25. **Fackler Martin.** “Japan apologizes to South Korea on Colonization.” 2010. http://www.nytimes.com/2010/08/11/world/asia/11japan.html?_r=1& [skatīts 2012.10.06.]
26. **Financial Times Lexicon.** <http://lexicon.ft.com/Term?term=chaebol> [skatīts 2013.08.31.]
27. **Kawasaki Yutaka.** “Was the 1910 Annexation Treaty Between Korea and Japan Concluded Legally?” Murdoch University Electronic Journal of Law, Vol.3, No. 2, 1996. <http://www.murdoch.edu.au/elaw/issues/v3n2/kawasaki.html> [skatīts 2012.10.07.]
28. **Okazaki Hisahiko.** “Mutsu Munemitsu and His Age.” Chapter 13. 2008. http://www.okazaki-inst.jp/mutsu_munemitsu/Mutsu_Munemitsu_index.html [skatīts 2013.05.05.]
29. **Pan Esther.** “Japan’s relationship with South Korea.” 2005. <http://www.cfr.org/japan/japans-relationship-south-korea/p9108> [skatīts 2012.10.08.]
30. **Savenije Henny.** “The Journal of Hendrick Hamel.” 2002. <http://www.hendrick-hamel.henny-savenije.pe.kr/> [skatīts 2013.04.12.]
31. **U.S. Department of State. Office of the Historian.** The Paris Peace Conference and the Treaty of Versailles. <http://history.state.gov/milestones/1914-1920/ParisPeace> [skatīts 2013.05.13.]
32. **U.S. Department of State. Office of the Historian.** Wilson’s Fourteen Points, 1918. <http://history.state.gov/milestones/1914-1920/FourteenPoints> [skatīts 2013.05.13.]

Avoti japāņu valodā

33. **權香淑/ Kwon Hyang Suk.** 「朝鮮族の移動と東北アジアの地域的ダイナミズム: エスニック・アイデンティティの逆説」/ Chōsenzo no idō to tōhoku ajia no chiikiteki dainamizu: esunikku aidentiti no gyakusetsu.(Čosen dinastijas kustības un Ziemeļaustrumu Āzijas reģionālā dinamika: etniskās identitātes paradokss.) 北東アジア研究, 2011/ Hokutō ajia kenkyū,2011. http://hamada.ushimane.ac.jp/research/organization/near/41kenkyu/kenkyu20.data/20-04_kwon.pdf [skatīts 2012.10.07.]
34. **森武麿/ Mori Takemaro.** アジア・太平洋戦争。日本の歴史（20）/Adžia taiheiyōsensō. Nihon no rekishi (20) (Āzija un Klusā okeāna karš. Japānas vēsture (20)/ 集英社版, 1992/ Shūeishagen, 1992.
35. **松尾尊よし/Matsuo Takayoshi.** 国際国家への出発。日本の歴史（21）/ Kokusai kokka e no shuppatsu. Nihon no rekishi (21) /集英社版, 1993/ Shūeishagen, 1993.

Anotācija

Bakalaura darba tēma ir „Koreja Japānas pakļautībā. Ietekme uz Korejas attīstību.” Kopš 1945.gada Korejas pussala ir sadalīta divās daļās, tomēr pirms tam tā 35 gadus bija Japānas kolonija. Šis darbs ir veltīts kolonizācijas periodam un pārmaiņām, kādas piemeklēja Korejas pussalas iedzīvotājus.

Mūsdienās Dienvidkoreja ir augsti attīstīta valsts, kurā valda demokrātija, savukārt, Ziemeļkoreja ir visnoslēgtākā valsts pasaulē, kuras pastāvēšanas centrā ir *čuče* ideja¹⁴³. Tomēr iepriekš Koreja bija vienota valsts vairāku gadsimtu garumā līdz brīdim, kad tā tika „atvērta” pasaulei.

Darba mērķis ir izpētīt koloniālo periodu Korejā, izprast tā tapšanu un rezultātus, kā arī kolonizācijas ietekmi uz Korejas tālāko attīstību. Darba pirmajā daļā tiks apskatīta Korejas vēsture, lai vieglāk varētu izprast attiecības starp Koreju un tās kaimiņiem, kas ir spēlējuši svarīgu lomu Korejas attīstībā. Otrā un trešā daļa tiks veltīta kolonizācijai.

¹⁴³ „Čuče” jeb „*tautas pašpaļaušanās*” ir Kim Irsena 1955.gadā pasludinātā ideoloģija ekonomisko principu organizēšanai Ziemeļkorejā.

No: **Noland Marcus**. *Avoiding the Apocalypse: The Future of the Two Koreas*. Washington, D.C.: Institute for International Economics, 2000, 61.lpp

Annotation

The title of the bachelor's paper is „Korea under Japanese rule. Effect on the development of Korea.” From 1945 Korean Peninsula has been divided in two parts, but 35 years before that it was a colony of Japan. This work deals with period of colonization and changes, which occurred to people of Korean Peninsula.

Nowadays South Korea is highly developed democratic country, but North Korea is the most secluded country in the world. In the centre of their existence is an idea of *juche*. But there was a time when Korea was united country for centuries till the moment when it was „opened” to the world.

The main purpose of this work is to research period of colonization in Korea, to understand how it came to be and its' results, and influence of colonization on the further development of Korea. The first part of this work deals with history of Korea, and the goal is to understand relationship between Korea and its' neighbouring countries, which made the biggest impact on history of Korea. The second and third part deals with colonization.

論文要旨

本卒業論文の論題は「日本統治時代の朝鮮。朝鮮の発展への影響」である。朝鮮半島は 1945 年以降、二つの国家に分かれているが、それまで 35 年間、日本の植民地であった。本論文では植民地時代とそれが朝鮮半島の民族に及ぼした変化についての分析を行っている。

現在、韓国は民主的な先進国だが、北朝鮮は世界で最も閉鎖的な国で、その存在の中心に主体思想がある。しかし、朝鮮は世界に「開かれる」までの何世紀もの間、統一国家であった。

本論文の目的は朝鮮の植民地時代を調査し、植民地の形成と結果、そして朝鮮のその後の発展への影響を理解することである。朝鮮の発展において重要な役割を果たした隣国と朝鮮の関係を理解するため、本論の第 1 章では朝鮮史を概観する。第 2 章及び第 3 章では植民地化についての分析を行う。

Pielikums

Korejiešu valodas transkripcija

Līdzskaņi

k/g	n/ŋ	t/d	l/r	m	p/b	s/š	n	č/dž	č	k	t	p	h	k	t	p	č	s/š
ㄱ	ㄴ	ㄷ	ㄹ	ㅁ	ㅂ	ㅅ	ㅇ	ㅈ	ㅊ	ㅋ	ㅌ	ㅍ	ㅎ	ㄱ	ㄷ	ㅍ	ㅈ	ㅅ

Patskaņi

a	ja	o	jo	o	jo	u	ju	u	i	e	je	e	je
ㅏ	ㅑ	ㅓ	ㅕ	ㅗ	ㅛ	ㅜ	ㅠ	ㅡ	ㅣ	ㅞ	ㅟ	ㅚ	ㅜ

va	ue	ve/ue	vo	ue	ui	i
ㅘ	ㅙ	ㅚ	ㅜ	ㅟ	ㅠ	ㅣ

Ja burts atrodas zilbes beigās

k	k	k	t	t	t	t	t	t	t	t	p	p	p	n
ㄱ	ㅋ	ㆁ	ㄷ	ㅌ	ㄷ	ㄷ	ㄷ	ㅈ	ㅊ	ㅈ	ㅍ	ㅍ	ㅍ	ㅇ

Dokumentārā lapa

Bakalaura darbs „Koreja Japānas pakļautībā. Ietekme uz Korejas attīstību” izstrādāts LU Āzijas studiju nodaļā.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: Inga Bezrukovenko

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: Lekt. p.i. Kaishiro Kanno

Recenzents:

Darbs iesniegts Āzijas studiju nodaļā 02.09.2013.

Komisijas sekretāre: asoc.prof.p.i. Agnese Haijima

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē

___.__.2013. prot. Nr. __, vērtējums ___ (_____)

Komisijas sekretāre: asoc.prof.p.i. Agnese Haijima